

ALEXANDRE PLANA

CONTRABÆDECKER

GIRONA, TARRAGONA, POBLET,
SANTES CREUS, BARCELONA, &

PUBLICACIONS DE "LA REVISTA"

BARCELONA

MCMXVIII

~~197~~

C

CONTRABÆDECKER

1600002494
CPC Plan Can

ALEXANDRE PLANA

CONTRABÆDECKER

GIRONA, TARRAGONA, POBLET,
SANTES CREUS, BARCELONA, &

PUBLICACIONS DE « LA REVISTA »

BARCELONA
MCMXVIII

GIRONA

Abril 1916

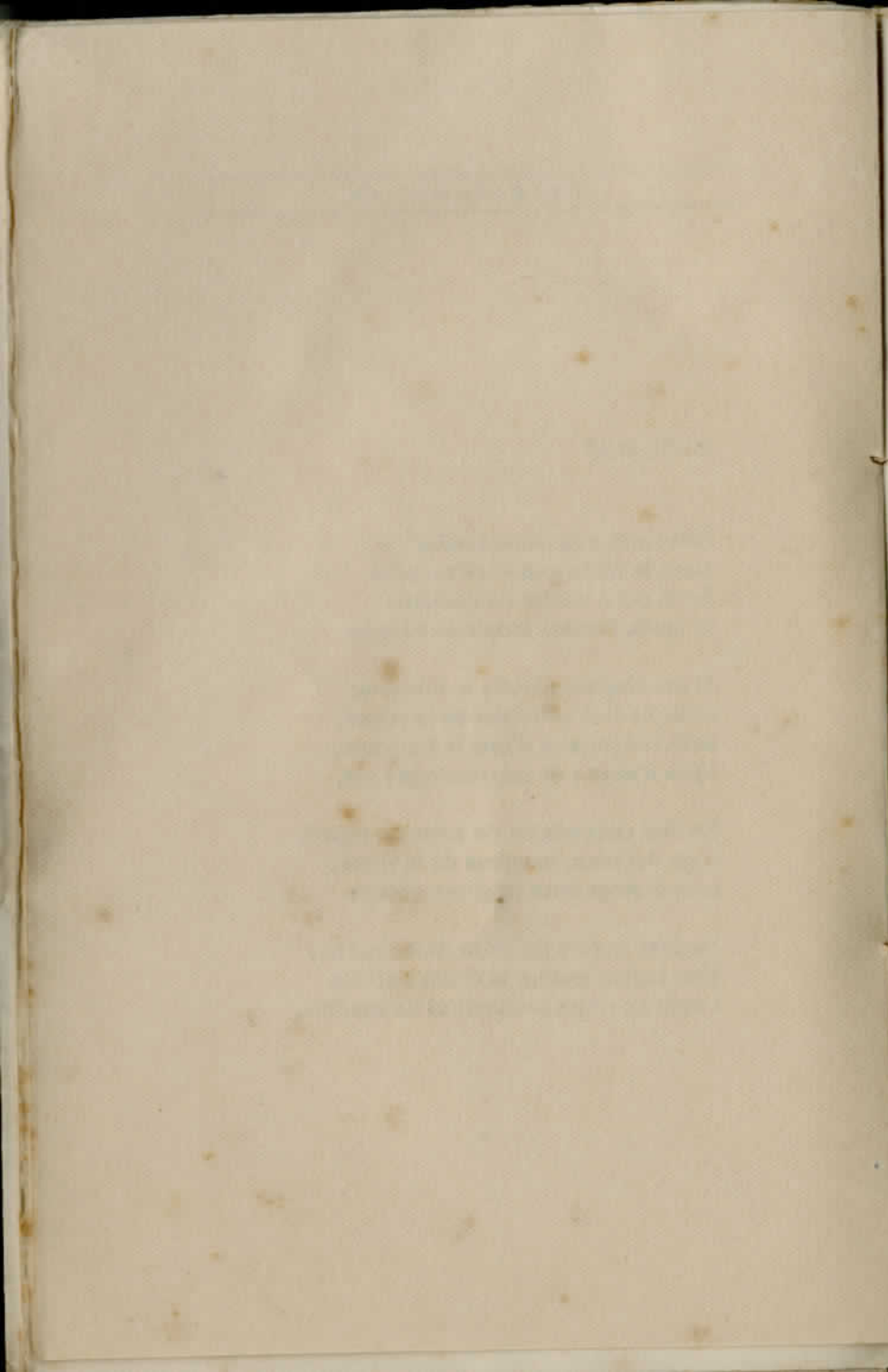
EVOCACIÓ

Èrem ahir a la ciutat forana
quan la tarda rogenca s'esvania.
En la nova verdor de l'arbreria
hi queia l'ombra suspirosa i blana.

Si ara clogués els ulls la reveuria;
closa de rius i d'arbres en la plana,
amb l'enyorança d'una fe llunyana,
vella d'anys i de sol, daurada i pia.

La Seu crescuda en els roquers, espera
cega del blau, la calma de la posta,
com el tronc envellit d'una olivera.

Desfent-se com un tel la llum declina.
Una ombra lenta a la ciutat s'acosta
i amb un respir profunde el riu rondina.

PLANY ROMANTIC
A LA GIRONA VELLA

1 — Girona, cim de pedra gastada, esgrogueïda
en mig la plana verda, sempre rejoyenida,
voltada de muntanyes on dormen els estius,
plens de foc i de fruites, muller dels quatre rius
que t'estrenyen i et volten de una remor roncera
i entre dos murs de cases fan com una rodera.

2 — Girona tota grisa de les pluges d'hivern,
en ser la primavera el teu or sembla etern,
or de sol que tremola damunt les branques verdes
de la Devesa i fixa l'ombra de les esquerdes
dels vells palaus que es tanquen com ulls que el
[son ve a clòurer,
pedres llises, lluent com rodelles de coure.

3 — Girona, t'engunia la clamor gloriosa
del setge de l'any vuit, i gires la filosa
del temps on cada fil de la llegenda morta
és com la terenyina en el pany de una porta,
que ja per tu la vida no té un ressò d'aram,
gemegós i profunde. Llengoteja el teu flam
arran de terra i mor voltat de la fumera,
com si la vesta antiga ara et vingués baldera.
Caigudes les muralles que et cenyien el cos,
la teva carn de pedra amagria el repòs.

4 — I poc a poc oblides la Girona d'abans.
La branca del llorer se't marcia a les mans;
la memòria del temps que s'ha fos sense ajuda
és com l'enyor del cant per una boca muda.
Hi ha una ciutat nova posada en tu, vivent;
no més us lliga encara el mateix fonament
i les mateixes boires i les mateixes llums,
Girona, que en la calma de l'oblid te consums.

5 — Girona, no recordes els dies braus de lluita:
ara un estol d'espases fulgurava en la fuita,
i ara, més lluny de tu, per la terra guanyada
era un cercle de sang cada nova encontrada.
Girona emmurallada, senties el ressò
eixelabrat, roent de la guerra. Aragó
tenia en el teu clos la força de un escut.
La victòria et feria com una extremitud
quan les teves esglésies devenien muralles
i tos fills halenaven ferrenys sota les malles
d'acer i reprenien el temple començat
quan passava la guerra com un dia d'aiguat.

6 — Girona, no recordes la veu que més feria
ta carn, amb sa fiblada, amb tanta vigoria,
la veu d'aquella fe sonora com un crit
que sempre et desvetllava i et donava dalit?
Aixecava l'airivola nau de Santa Maria
i estemordia el fosc coll de la Jueuria,
i et sostenia en dies de fams i malvestats
quan els rius avivava la força dels aiguats
o en temps de guerra l'ànima cegava amb el felix
miracle de les mosques del màgic Sant Narcís.

7—Ara, però, ets una altra sense els vells ponts de
fusta.

Ha caigut la muralla que et venia tan justa.
No sents la veu d'ahir, plena d'orgull, que et crida.
A la claror del sol sembles esporuguida.
Els homes esborraren la lírica petjada
dels anys de lluita, fosos en una cavalcada
(flames, or, penons, crits d'enyor i de guerra).
Tot fuig cap a ponent com el sol vers la serra.
I deves una anònima capital recollida
amb el ritme pacient, sostingut, de una vida
sense soroll, monòtona, laça de tant repòs.
Els parpres, com si el dia fos vespre, se t'han clos.

8—Girona, en el silenci dels vespres, quan s'inclina
lentament el sol, plora per tu la boira fina
que s'ageu sobre l'aigua dels rius mandrosos: plora
per la mica de glòria que es mor a cada hora.
I cada dia sent que va fent-se llunyana
de tu l'altra Girona d'aquell temps que es desgrana
com l'espiga resseca. Ets l'arbre a la tardor,
cada dia més nua de la antiga claror.

CARRERS VELLS

I

Carreró que fas tortera,
revivalla del temps vell,
del temps que Girona era
mig església i mig castell.

Les parets de pedra dura
que s'ajunten en un arc;
la sentor de la vellura
que fa en l'aire un deix amarg;

i les finestres tancades
amb reixes de ferro, tortes,
negres, enterinyades
com veillant les cases mortes;

els foscos portals que clouen
un silenci dens i obscur;
i els gats negres que miolen,
guaitant-nos arran de mur,

són el batec de una vida
reclosa en l'ensopiment;
ni cap mati l'ha aclarida
ni l'ha moguda cap vent.

II

Carrer vell, ets com la imatge
de la ciutat que se'n va,
fulla morta en el paisatge
abans no arribi el demà.

En cada pedra una mica
de la memòria d'ahí.
Una campaneta pica,
poruga, d'un tremolí.

Passa una vella xaruga
amb els rosaris i el preg
que en els llavis hi remuga
com l'aigua fosca en el rec.

De una finestra tancada
en penja una terenyina:
no la mou cap alenada
en la calma gironina.

En la penombra diurna
crema el ble de un llantió.
Hi ha un Sant a dins de l'urna
que vetlla pel carreró.

III

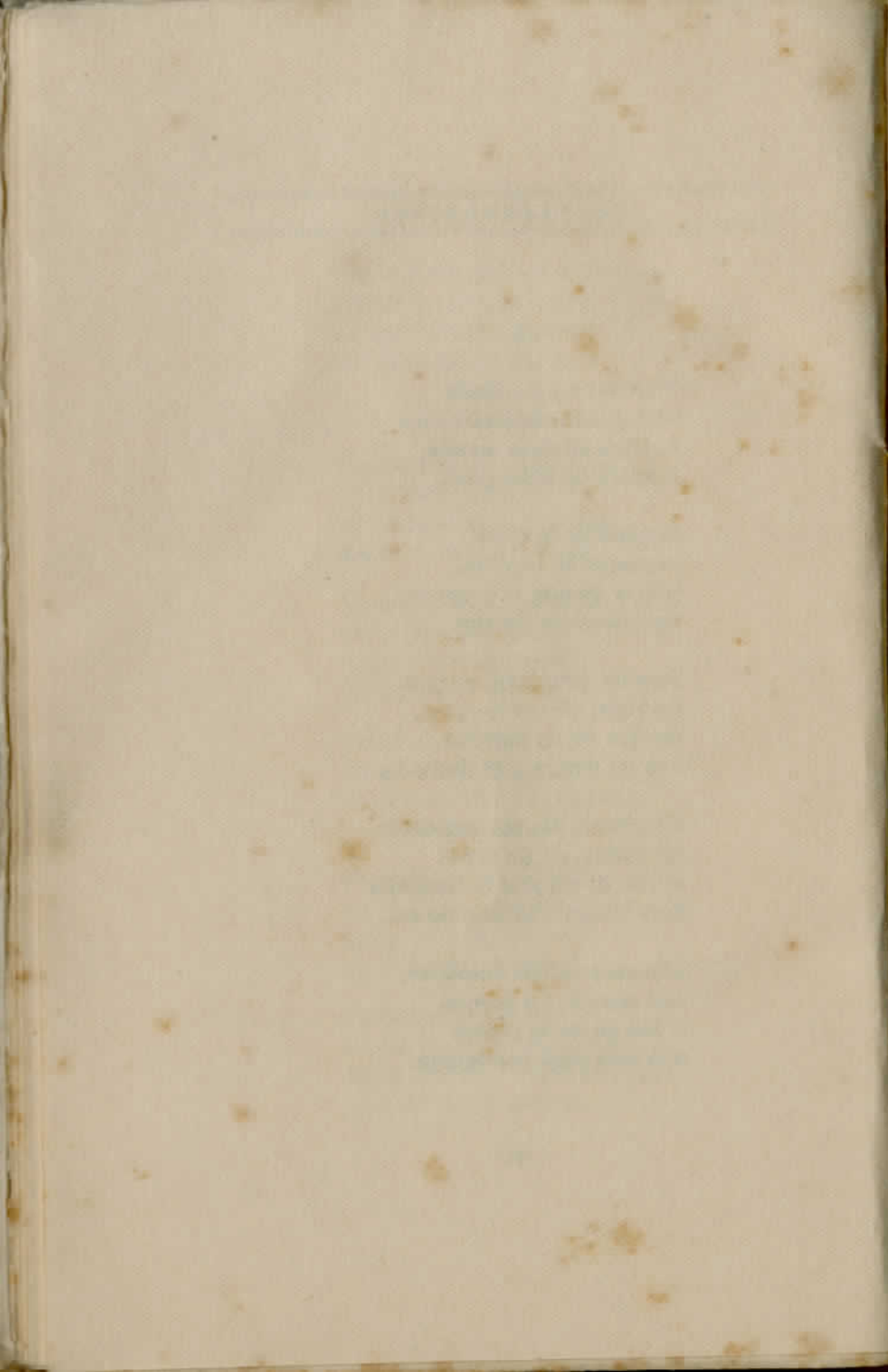
T'enfiles en la pujada
amb graons de pedra llisa
i serves en cada arcada,
humida de boira grisa,

l'esperit de la ciutat
esgrogueïda i eterna,
que fa en mig la fosquetat
una claror de lluernà.

Sembla que s'hagi anegat
de pluja, de tan humida,
esclava de un forrellat
i en un tou de pols dormida.

Els graons pugen, segueixen
les parets, en un revolt
al cim de un mur hi floreixen
flors blaves i un clap de sol.

Llavors sembles despertar,
vell carreró. La boirina
te fon en veure passar
una noia amb mantellina.

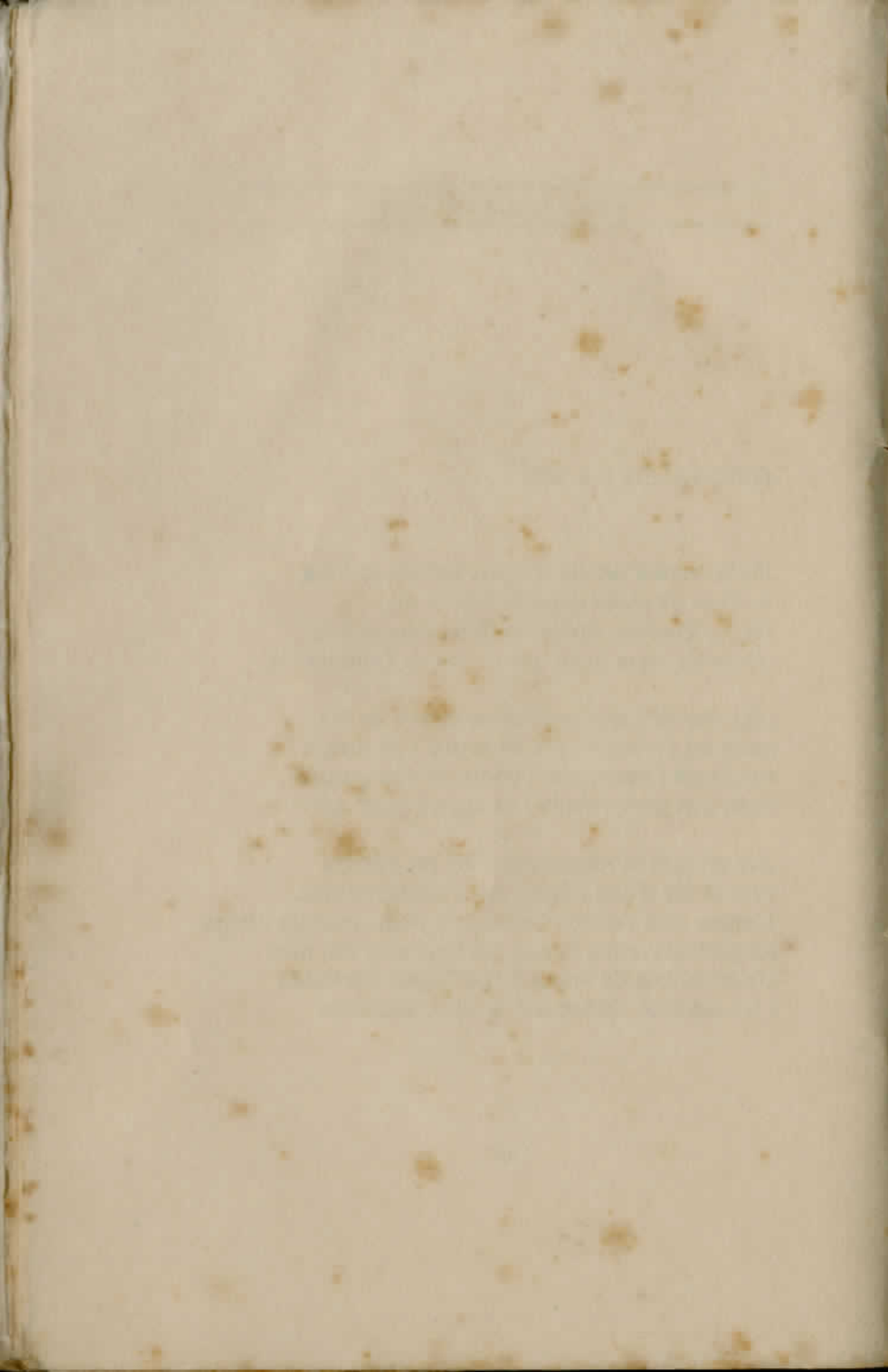

GIRONA EN LA NIT

En la corrent del riu d'aigua tèrbola es mira
la filera de cases dormides en la nit.
En les finestres closes un fil de llum delira,
claror de lluna nova que es fon en l'aire humit.

¿On són els blaus matins sorollosos de fira,
quan tot l'areny és ple de carros i un brigit
rondineja i s'escampa i encès de una guspira
cada mot pren volada i és sageta en el crit?

Ara no més la ronca remor del riu s'ofega,
com el ble d'una llàntia, en el silenci obscur.
L'aigua dins l'ombra balba dels ponts tremola i frega
les pedres verdes, xopes, del fonament del mur.
Un tremoleig de llums deixa l'aigua estremida
i les estrelles vetllen per la ciutat dormida.

EL REPOS DE LA DEVESA

El repòs de la tarda del diumenge
fa que ara sonin totes les campanes
i una onada de sons lenta s'escampi
arreu de la blavor tremoladiça
que dorm en l'aire, sobre teu, Devesa,
que rius devora la ciutat romàtica
com prop l'hivern la primavera es mira.

El sol hi penja a cada branca nova
el reflex trèmol que colli del ròceg
dels rius que llengotegen i rellisquen
entre les vores ufanoses d'arbres.

I la creixença de les fulles tendres
sota el cel blau, amb la remor de l'aigua
i la del vent, més ronca, esmortuïda,
animen el repòs, clara Devesa,
amb les llargues rialles infantivoles
i el trepig remorós de les donzelles.

Els vells que juguen a la bola o parlen
de les ballades, de quan eren joves,
les veus cridaires de les mainaderes,
els esguards estremits dels que festegen
a l'ombra dels teus arbres, tot fa moure
el bla repòs que tens els altres dies,
quan no és de festa, com avui, la tarda
i tu romans, en solitud, tranquil·la.

Enllà els vials els arbres verds ajunten
en arc la tofa de les branques velles
i fan, de lluny, un clap de llum més forta
en perdre's vora el riu.

Claror de tarda,
calma de l'hora, transparent delícia
de cloure els ulls i d'escoltar les mudes
veus que ara puguen cor endins, fonent-se
amb altres veus sonores del defora,
són el repòs que encanta la Devesa.

Per cada tany d'aquesta primavera,
per cada bri de l'herba, per la pròdiga
espessor dels teus arbres, és vinguda
avui la gràcia de la llum airívola
del sant diumenge, i l'aculls i mires
amb una tremolor de fulles verdes.

A GIRONA

Girona, ara et miro de lluny, més enllà la Devesa.
En el cel hi tremolen agulles
de foc: volen i es claven per sobre la Seu que s'aferma
rígida i forta com un tany sense fulles.

S'escampa a l'entorn una indecisa onada sonora:
el crit de un tren que s'atansa i la viva
rialla de un infant que esbaloteja i corre devora,
i del Ter el sò esmortuït que m'arriba.

Ara, en aquesta hora aclarida de primavera hi perdura
una recança de les gèneres mortes
com en la corba del núvol hi dormen les línies eternes
i en el floviol el vent de les hortes.

Ve la remor dels rius que t'envolten i es junten
entorn i endins del teu cos, oh Girona,
ara es fon a dins meu com el sò de una veu coneguda
o el xiular de la pedra llençada amb la fona.

La grogor de la pedra en les cases rònegues, mudes,
i dels carrers que fan pujades retortes,
i les voltes obagues que oculten les velles botigues
i les reixes de ferro al costat de les portes;

fan ara la imatge que em dónes i res no veuria
sinó el reflex de ta còrpora vella
en l'Onyar que s'esmuny sota els ponts de pedra i de fusta,
on cada reflexe és, de nit, una estrella.

Per damunt les teulades on hi cremen les balbes espurnes
del sol, ix la cara d'or, borronada,
de la Seu amb la rosa de vidre rodona i lluenta
que és l'ull amb que mira entorn seu l'encontrada.

Jo et mirava, Girona, com si fossis una àvia que fila
encara amb els dits vermells, que tremolen,
i amb els ulls entelats de la boira, contempla les seves
fillades, com l'aigua dels teus rius que s'escolen.

Tu visqueres en la vida roent i feresta dels segles,
quan cada jorn se comptava pel sò de una llança,
ara llangueixes vençuda, sentint la monòtona
veu de les petites coses que van capgirant-se.

Per les gèneres noves tu files amb l'or que filaves
quan era ta vida una dolor continguda,
oh Girona que lluites amb la sòn en els parpres,
deixa per la gràcia viva la glòria perduda.

Mira la verdor fresca en els arbres de la Devesa que s'omple
de la llum del cel, de la rialla dels joves.
Alça la teva còrpora com una branca entumida
i dels records despulla't com si fossin les robes
on els anys hi pesen com en una mortalla.

TARRAGONA

Juliol 1914

TARRAGONA PEL VIATGER

S'arriba a Tarragona i la seva estació
no és pas gens propícia a l'evocació.
Una darrera l'altra munten les diligències
amb grinyols i sotracs de velles conciències.
Segueixen en corrúa per una costa. És deixa
a un cantó la mar que tremola i que bleixa.
I ja som a la Rambla de Sant Joan dormida
en la calma de l'hora de sol, ensoporida.

Un hom surt al balcó en arribâ a l'hotel
(un hotel que és pintat de blanc i blau de cel).
Aqui les coses tenen un aire familiar.
¿Ho fa que del balcó estant se veu el mar
i la petita estàtua del gran Roger de Llúria?

Contemplem la fornida grogor de la vellúria;
les teulades rogenques recremades del sol;
les pedres que maduren un xic de borriçsol;
els sòlids campanars de esglésies que no tenen
caràcter de cap mena; com, més enllà s'encenen
les pedres del triangle de la façana ardida

de la Seu mig romànica, mig gòtica, entumida
de segles que ha viscut amb una vida igual,
el mateix raig de sol a cada finestral.

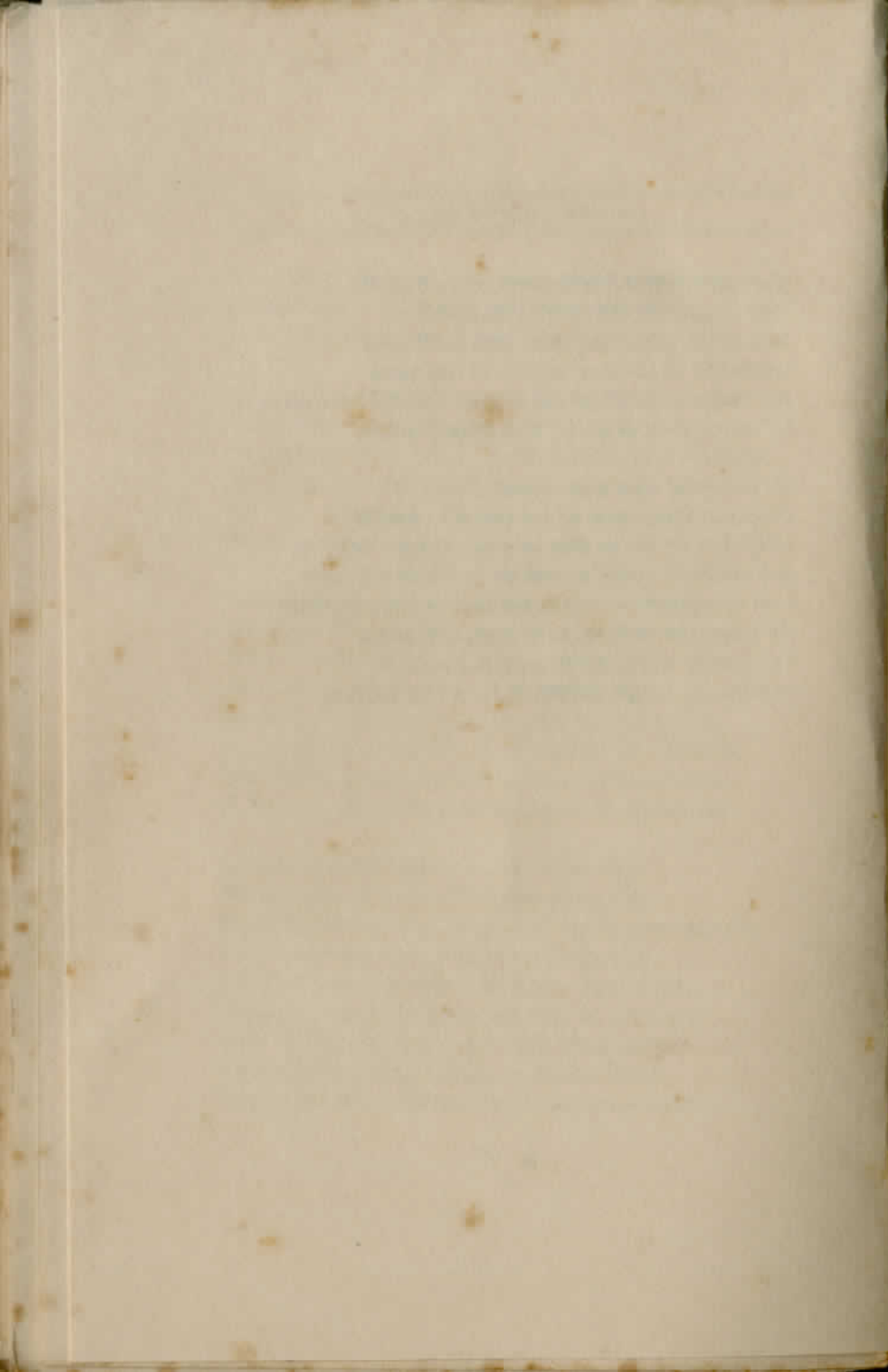
La frisança de Roma no ens deixa estar quiets.
Deixem nostre balcó per córrer pels indrets
on n'hi han les senyals. Qui en descobreix de noves
joh encís dels arcs romans ocultes en les coves!
Un hom comença a fer camí pels carrerons
en cerca de les pedres que els dos Scipions
posaren per el clos de la vella muralla.
Clapes de sol, foscúries, pols, goços i canalla
que juga. Un llarg silenci a la plaça ens segueix.
Tota la ciutat vella s'ajunta en un sol feix.
Ara tenen els murs una colò esvanida,
perduda i moradença en la admòsfera humida.
Se clouen com els ulls de un malalt les finestres.
Les teulades ondulen dentades com les crestes.
A terra en mig dels còdols la pols és encastada.

La calma se fa lenta a cada cantonada.
En la fosca, el rosari remoreja una vella,
quan damunt la teulada ja s'hi encén una estrella.
I les cases que volten la plaça de la Seu
s'arrupeixen com arbres en l'aire de una freu.
Aquest viure en la fosca del clos és simultani
amb el clar moviment del blau Mediterrani.
I devall del Pretori i enllà de Santa Clara
l'esguard amb la blavor de tanta mar s'amara.

Tarragona és talment barrejada de glòria
i de vulgaritat, de cimal i de nòria.
Devant la arqueologia se gira indiferent
per sentir la musica banal del regiment
les tardes dels diumenges quan l'or del cel s'afina
i s'envolta en el tel de una tèbia boirina.

És una joia viva que esplaia l'esperit
cercar la fosquedat de un carreró envellit
i l'ombra de les pedres que arrencaren del For,
per sentir-hi com l'ànima de la ciutat s'hi mor
i en son posat de calma no més la llum perdura
de quan era reclosa, mig-eval, tota pura.
I entremig del Cimbori i de la Pabordia
sentim del temps passat la forta companyia.

COMIAT A TARRAGONA

Tarragona, la vella ciutat mig adormida,
de tan vora que tens la mar, sembles eixida
de la sorra daurada i de les roques fosques
amb salabrors marines i voliors de mosques.
Ets la ciutat ungida de flaira de llorer
del cimbori a les grises llambordes del carrer.
Ets una vella fembra de carn encara forta.
Després de quatre segles de tenir-te per morta,
t'aixecares tot d'una del teu somni immortal:
sobre els carreus antics nasqué la catedral.

Les resplandors rogenques del foc t'han endaurada
amb l'aire de la mar i l'història passada.
Ressona en cada pedra la veu del teu orgull
com un llibre que parla de glòria a cada full.
I així rejuvenida del passat que perdura
t'aguantes dreta i ferma i una mica madura.
En la monotonia del teu recolliment
ta vida és una posta immòbil sota el vent.

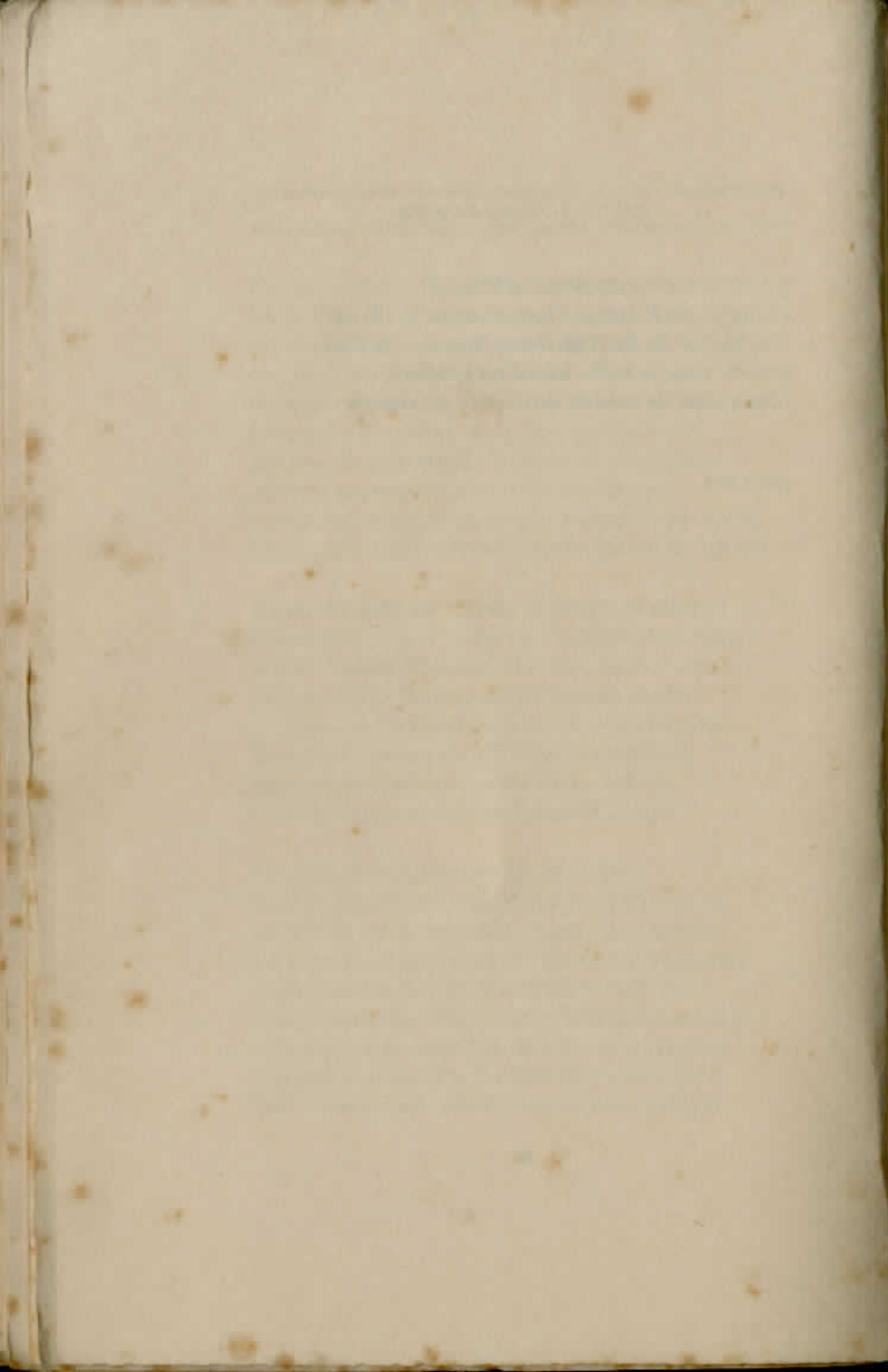
Pel qui mai no t'ha vista, Tarragona daurada,
i a la llum de les cròniques no més t'ha imaginada,
—com un mite vivent que amb l'ahí encara es nua,—
ets una estrella ràpida amb una bella cúa
de resplandors que arriben de Roma a l'altra part
de quan s'abandonava a França Carles iv.
Ets una Seu profunda voltada de muralles,
talment un esperit sota roba de malles,
i sembles una espasa que es branda sota el cel,
blancor de marbre oculte per la gràcia de un vel.

Tu servares la imatge de la Roma perduda
abans no fos, pel ròceg de sa glòria, vençuda;
el For, la Via Màxima, el Circ, l'Amfiteatre,
la força de la pedra que res podria abatre.
Després, en la penombra de la fe jovençana
fores la rel més viva de la gent catalana,
talment un cant de guerra i una oració,
i el ferre que enaltia les barres d'Aragó.

I ara ets la ciutat corbada, revellida,
amb la memòria fosca d'haver fet altra vida,
amb l'orgull de sentir-te vagament gloriosa,
t'acluques amb el ritme de una vida calmosa,
amb totes les primeres autoritats degudes
i les pedres daurades que et sostenien, mudes,
solemnes, i es recorden de l'època d'August,
són per tu com l'anell al dit que venen just.
Però la mar i el vent i el sol fan companyia

a l'encis que resta de ta sobirania.
A l'hora de la posta t'encens amb la divina
resplendor de ta vida passada que s'inclina
encara com la vella tela d'un gonfaró,
altiva com la mòmia de Jaume de Aragó.

Juliol 1914.

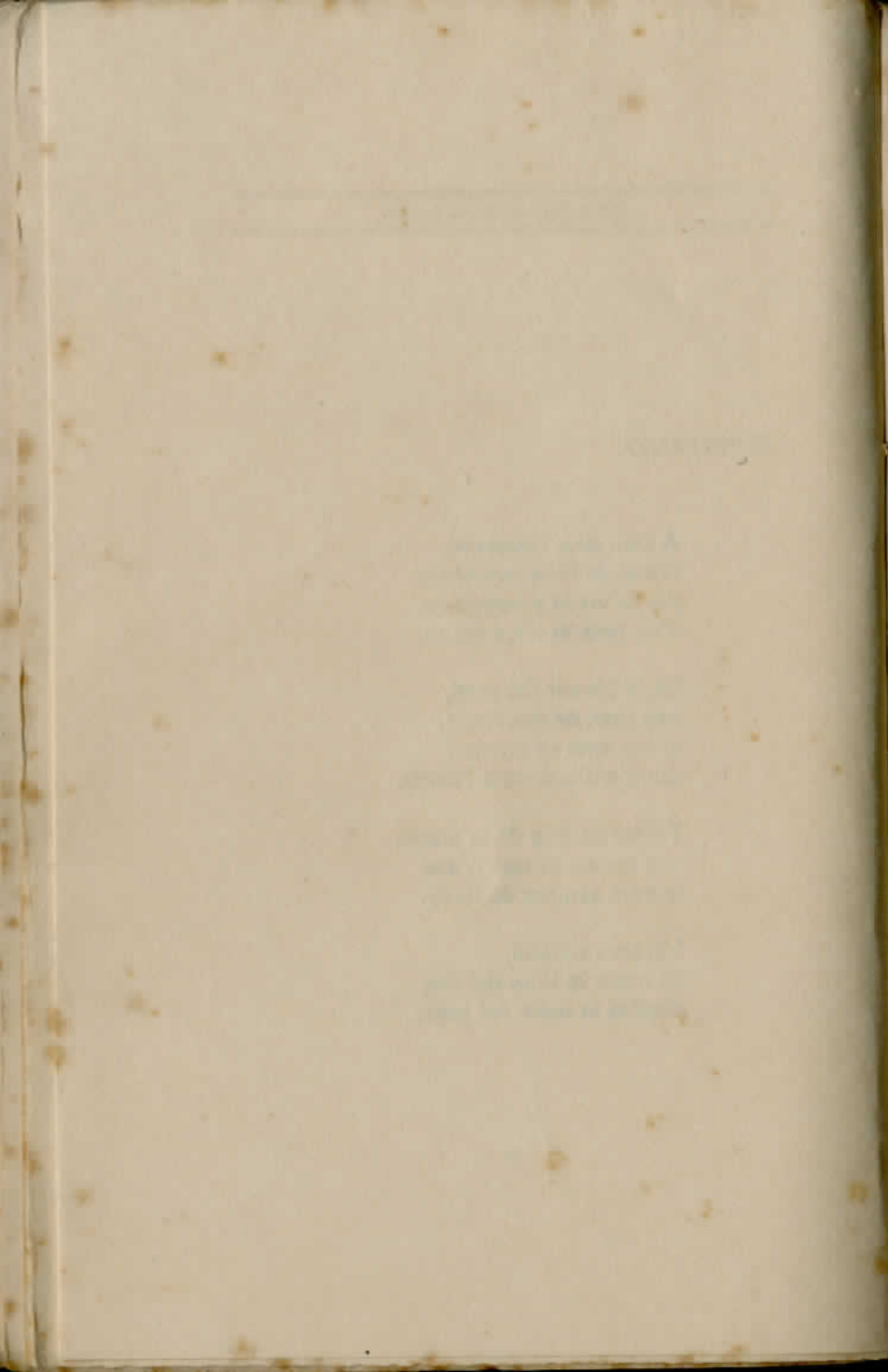
CONSTANTI

A Déu sies, Constantí,
tossal de terra envoltada
per la verda pampolada,
d'on neix la força del vi.

En la blavor del mati,
ben neta de nuvolada,
el teu nom és un clari
que s'endinsa com l'arada.

Tossal en mig de la plana,
una llenca de mar blana
te mira sempre de lluny.

I la teva rogalia,
en morir la llum del dia,
sembla la mare del juny.

TAMARIT

I

Poble sense la fumera
coneguda de una llar,
com el clot de una rodera
t'assenyalava la mar.

La Mort de tu ja no espera
i et volta de nit, encar,
que sembla et facis enrera
com la morta llum de un far.

Com la pols a dins les arques
geus, en el temps, oblidosa,
tragèdia de Tamarit!

En passar, de lluny, les barques
en la terra et veuen fosa
com una estrella en la nit.

II

Poble mort, oh Tamarit,
la mar te fa companyia.
La remor t'omple, de nit,
i la llum en ser de dia.

No sembla que a dins hi sia
la soletat. S'ha extingit
el caliu que t'encenia,
però en resta l'esperit.

Tremoles del moviment
de les ones i t'arreles
sota la força del vent.

I la teva soletat
entre els camps verds i les veles,
fa un aire de pietat.

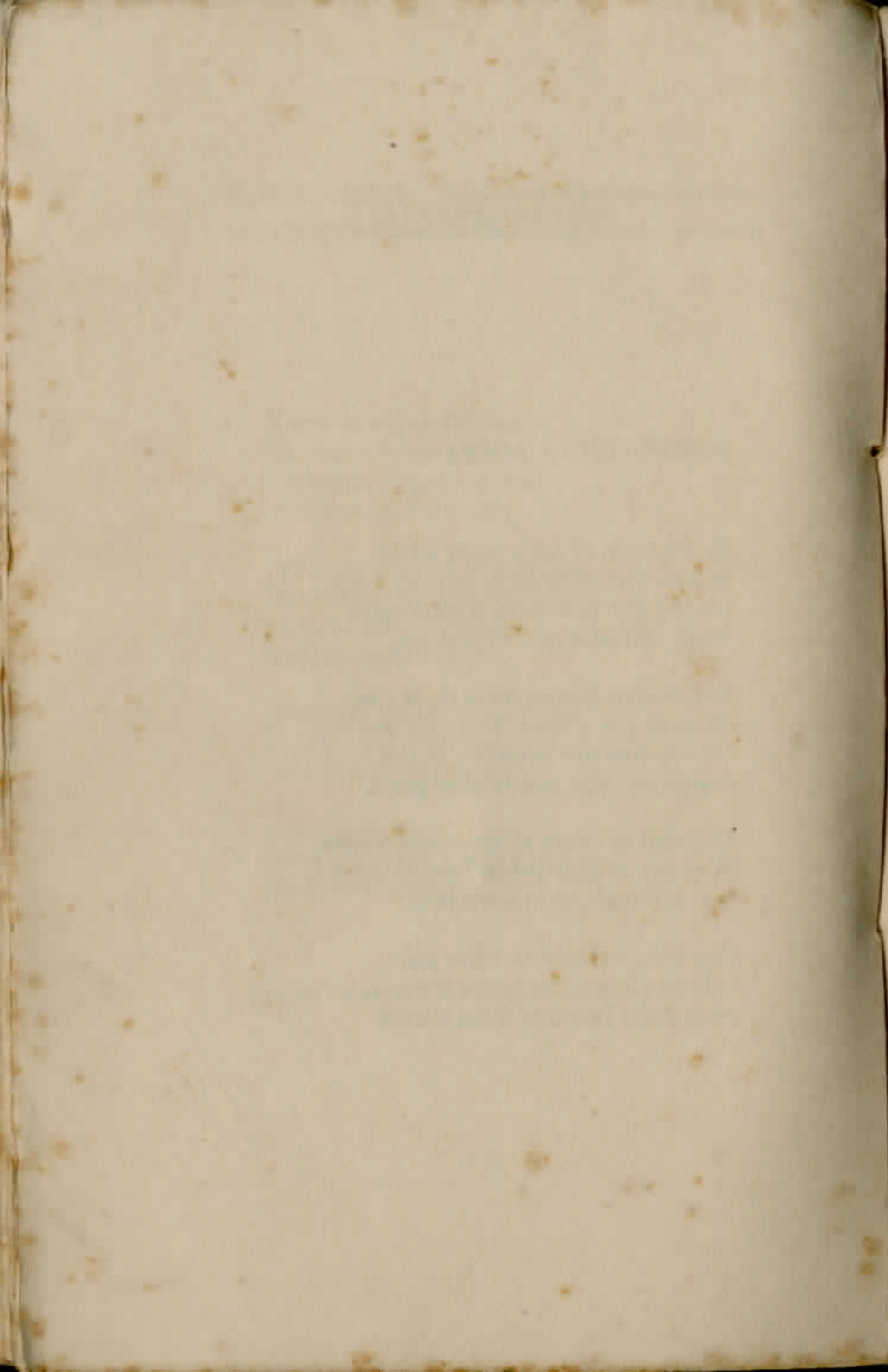
POBLET EN LA POSTA

En les runes la lenta posta arriba,
la llum que dorm en l'aire ja es desfà,
i la flor que es badava a cada ogiva
recull l'espurna que no té demà.

Semblen les mudes albes de la riba
els murs que s'alcen drets com una mà;
són ara com uns troços de geniva,
desfets en l'aire que la mort glaça.

La plana és verda al llur entorn extesa.
Si en fou en altre temps l'ample domini,
ara en triomfa en la naturalesa.

Una trèmola boira en l'aire sura
i abans els murs de pedra el temps no inclini,
en la Porta Daurada el sol s'atura.

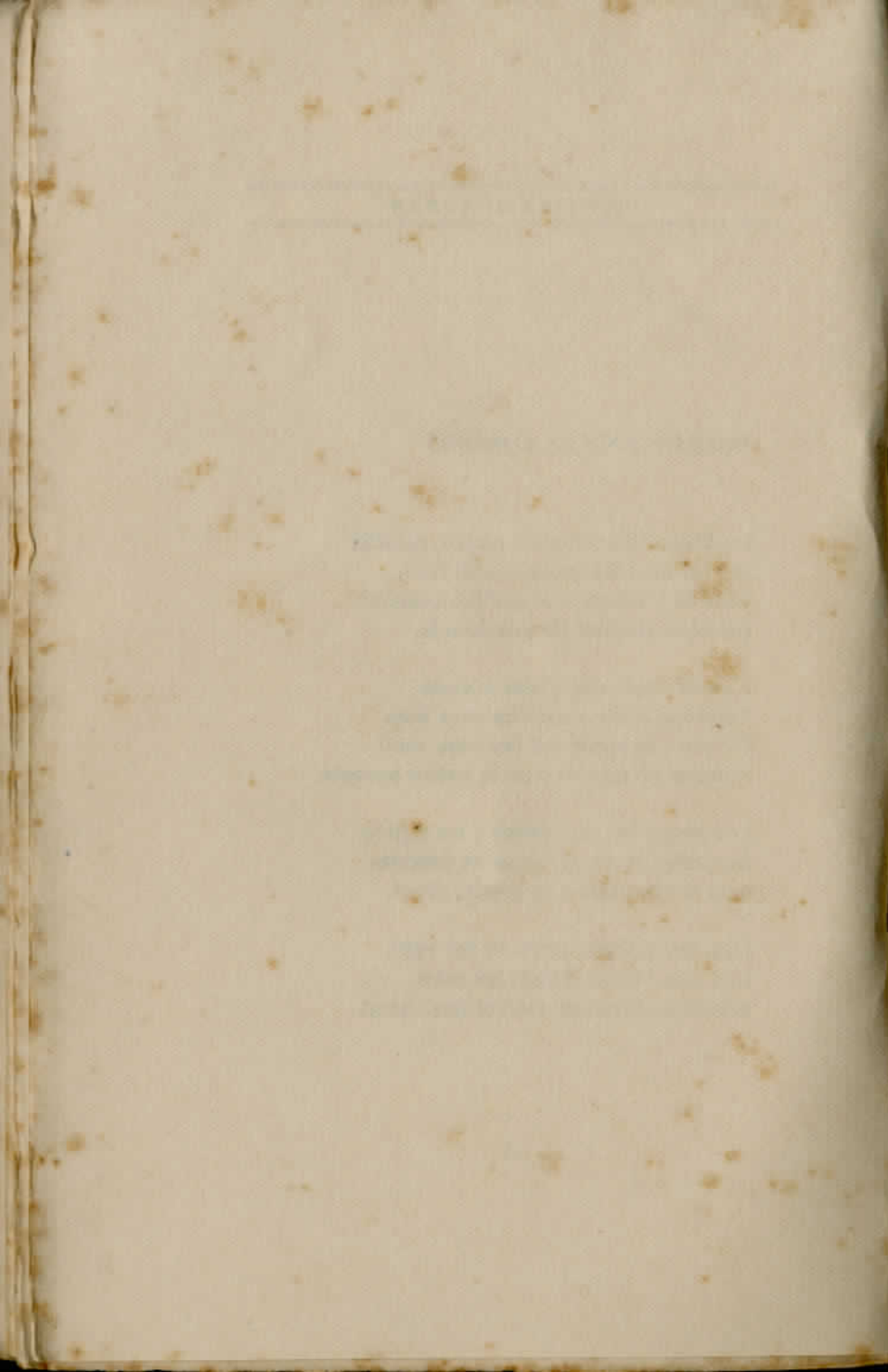
POBLET EN LES OMBRES

La llum rellisca en les parets, rossola
per les arcades que el cisell flori,
com un vesllum d'or pàl·lid, ponenti,
pel caire mutilat de una fullola.

L'Aula Capítular d'una auriola
s'envolta i vibra com un vers llatí.
De por i enyorament del blau mati
l'ombra de un arbre en la foscor tremola.

Les despulles de marbre i les ogives
trencades lluen en les naus desertes
com si tornessin a la glòria, vives.

Gira les ombres la remor del vent,
i en una blavor tímida les ertes
columnes semblen créixer lentament.

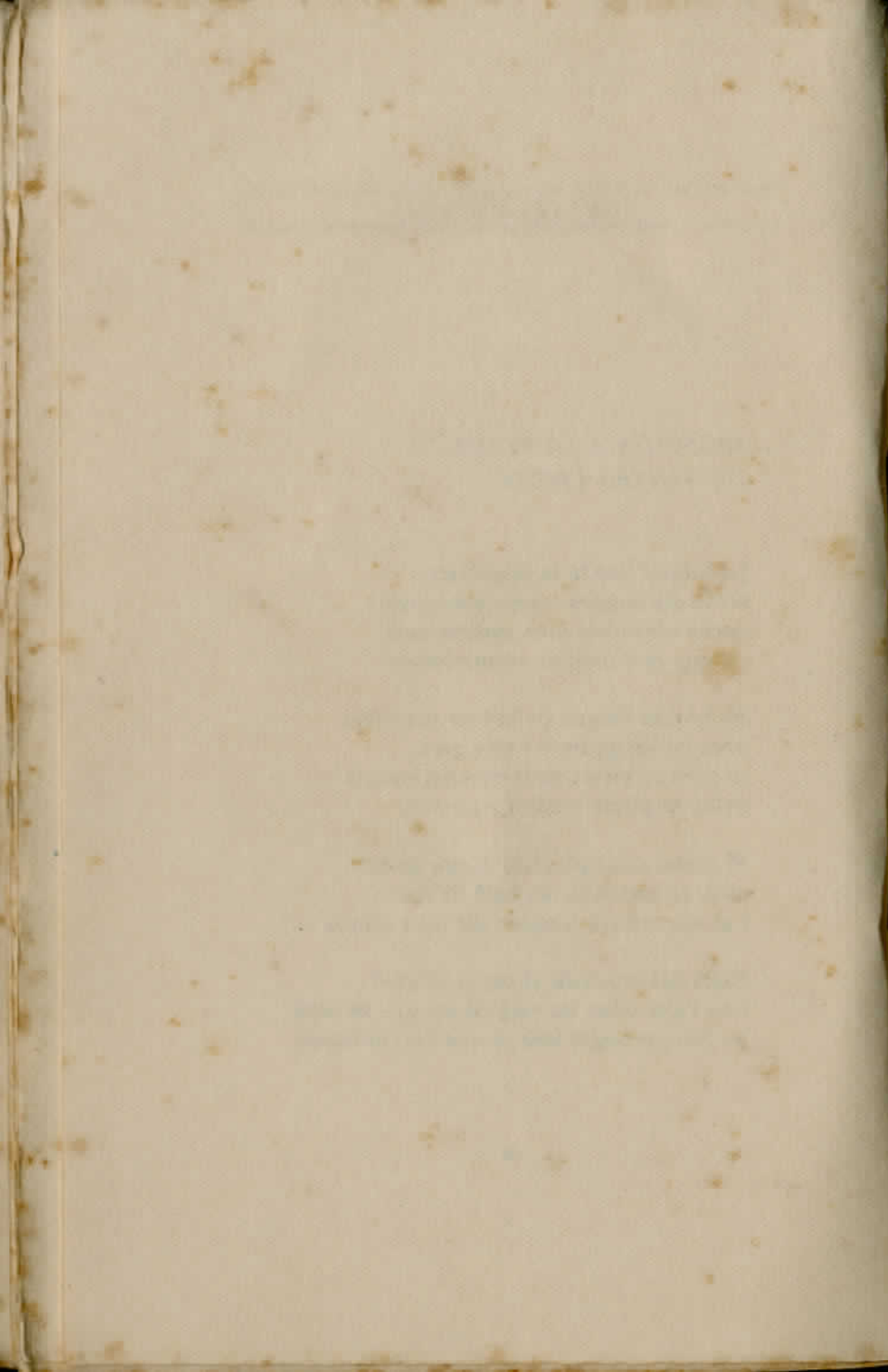
*MIGDIADA A LA PLAÇA
DE SANTES CREUS*

La bunior que fa la migdiada
sobre els amples espais assoleiats,
encén els vidres vius, policromats,
en mig la frontlera enmarletada.

En brollar l'aigua de la font trencada,
vora de les gallines i dels gats,
la llum és viva i amb els seus esclats
deixa ta glòria muda i reposada.

El portal de la plaça amb son barroc
estil, se crema en un halè de foc
i el sol, ardent, recullen els vells arbres.

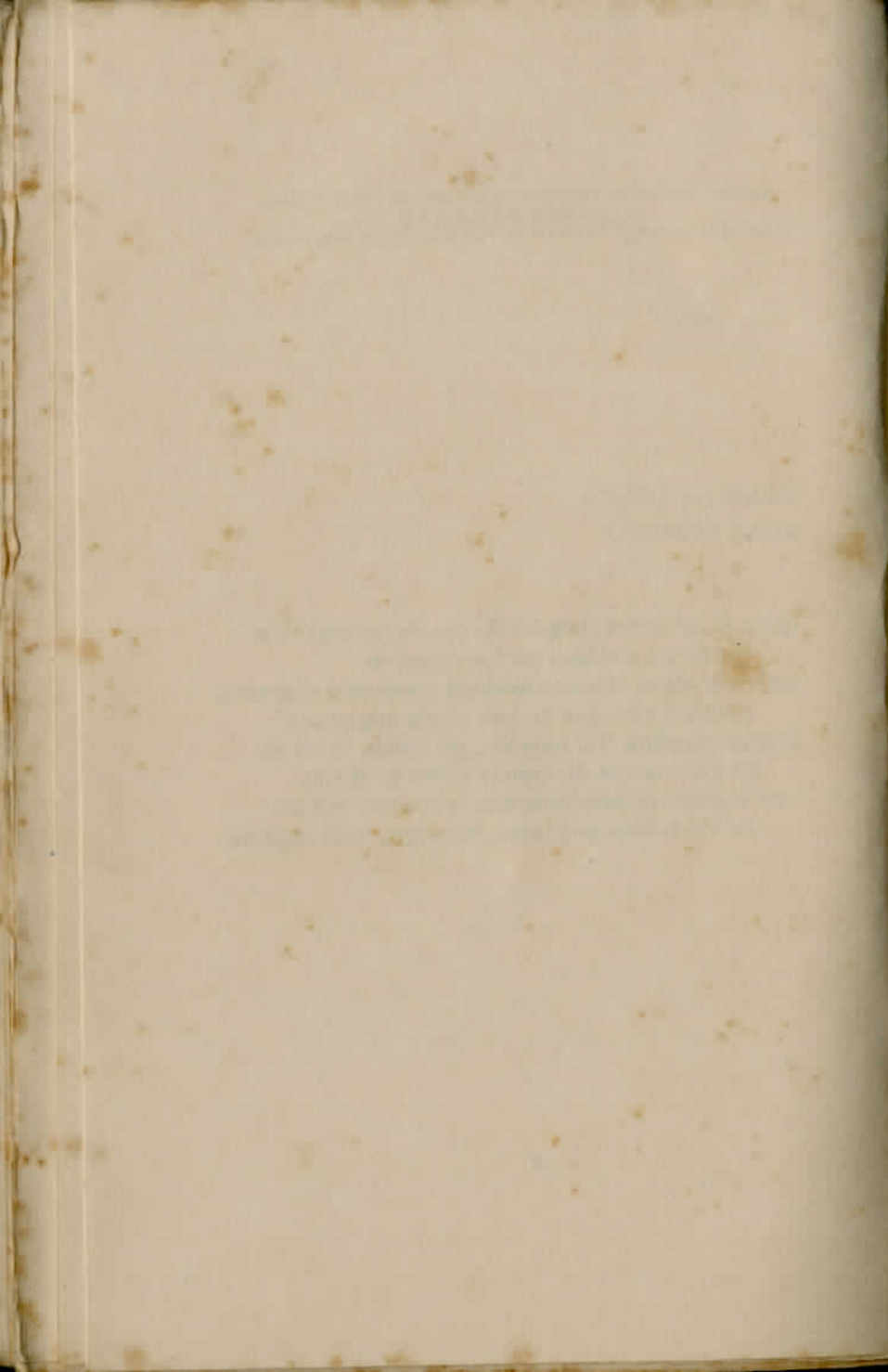
Enllà del monastir el camp és verd
i en l'aire vibra un raig de sol que es perd
no havent pogut ferir la neu dels marbres.

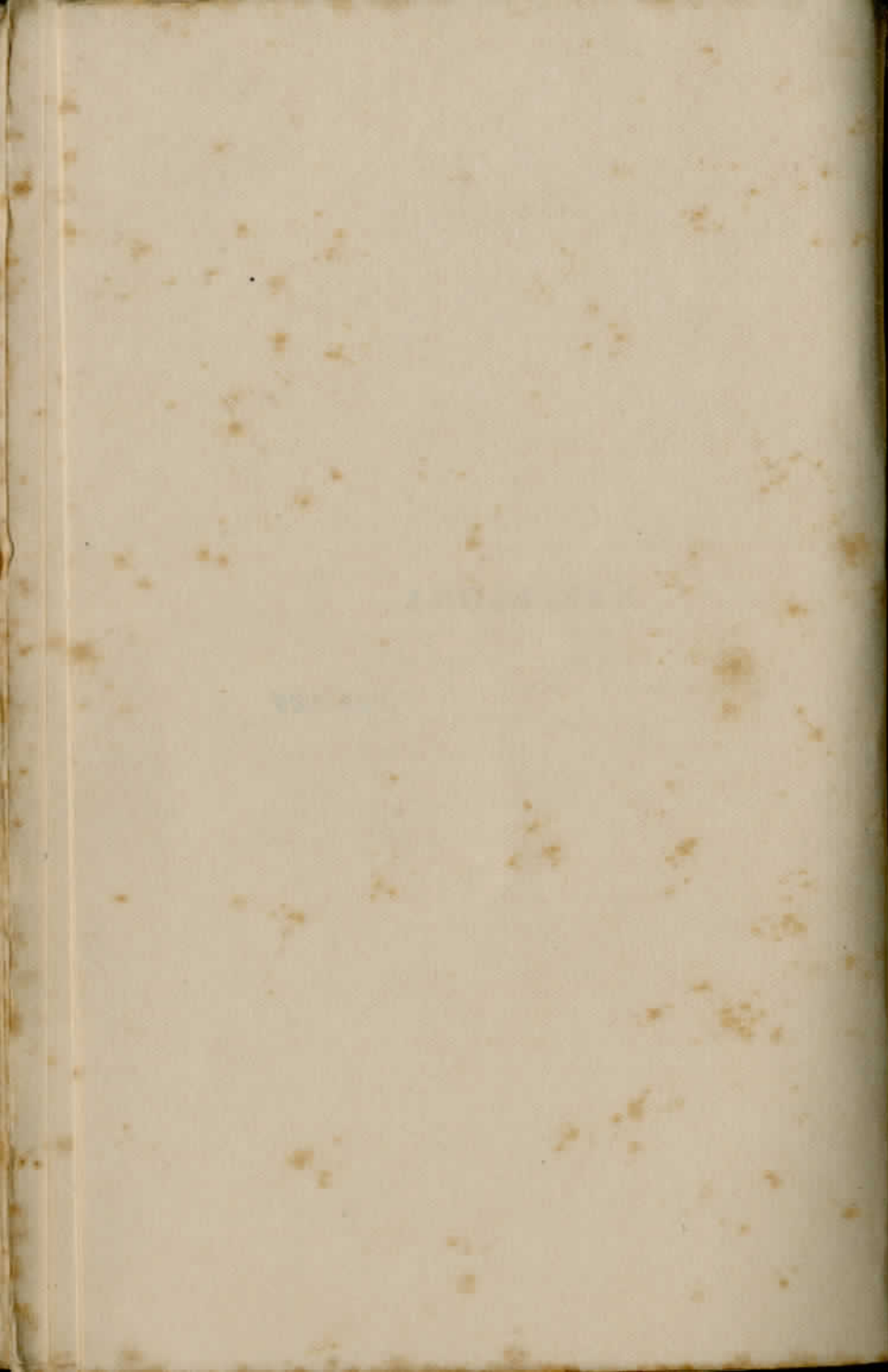
VORA LA TOMBA
DELS SCIPIONS

Quan el sol de les llargues diades d'estiu estabella
l'or de les pedres, i tot l'aire tremola
amb una alada vibrant voladuria d'espurnes disperses,
arriba el vent que du una cigala mig morta.
I encara rondina. Tu, immòbil, oh tomba, la mires,
tu que vegeres decaure la glòria de Roma,
i en la grogò escantellada dels teus caires rellicca
un viu reflexe que tanca, feta llum, una llàgrima.

BARCELONA

1914 - 1915

SANTA MARIA DEL MAR

Enlaires per damunt de les ombres vingudes del vespre
els dos braços de pedra de les torres germanes,
on s'hi tanca el rellotge que compta la vida dels dies
i el clam sord de les velles campanes.

En tes vigues de fusta la sava dormida hi batega,
que fores esponerosa com l'arbre.
En les làmpares crema l'oli pur i es fon en les trèmols
llengües de foc que llepen el marbre.

Amb l'esguard de tants segles que es fixa en les altes vidreres
tu guaites la seguida creixença
de la ciutat i et sobtes de veure en el cel com se gira
el fum de les fàbriques en una boira densa.

Encara en els teus murs s'arreceren les fosques botigues
i aquest aire que et volta, tremola
de l'aldarull dels dies de fira en el Born que es fongueren
com la claror de una vaga auriola.

I la gent que feineja, l'eixam temerós de formigues
que es mou en la obaga de les vies estretes,
no sospita que endins de les teves capelles ombroses
s'hi recullen les glòries secretes

de quan la ciutat era reclusa en cinyell de muralles
i els camps verds i la platja tenia a l'entorn
i et bastien els homes fins cloure els murs en les brèdoles
davant la creienta gentada en el Born.

Traspúes la calma que llisca en el clos de les ànimes
i recull el clam de dolor que perdura,
i mires com el cercle s'aixampla dels ciris que cremen
entorn la flama immòbil de la fe que s'atura.

No comptes mai els dies que l'ull d'or del vespre has vist cloure
rera els pins que de sol s'envelliren?
I en les nits sense núvols ni boires no són les mateixes
que foren, les estrelles que et miren?

Se fondran com els núvols els homes que sents com respiren
amb la remor viva de un gran buc d'abelles.
No en ploris la mort en el dies ni els canvis que vegis.
Mira com en la nit fan camí les estrelles.

Octubre 1915

PEDRALBES.

LA TOMBA DE NA ELISENDA

Jau Na Elisenda de Moncada. Mira
(que no més mig acluca les parpelles)
com els peus blancs li surten de la gira
del seu vestit de marbre. Les estrelles,
darrera del vitratge acolorit,
les veu encendre's com si la guspira
fos cada una de la bella nit.

Ara que de temps ha clos a l'infinit
de la mort i la vida els ulls mortals,
enyora les muntanyes
netes i clares i els seus tossals,
i les blavors del mar serè, llunyanes,
que la distreien des de bon mati.

Amb les dos mans sobre del pit creuades,
Na Elisenda ara frissa per collir,
com abans, la ginesta

pels Sants i per la Verge, com si fos
viva en la terra i cada dia festa.

I als àngels que li fan la companyia
sempre demana el temps que fa i els dos
diuen que a fora és tebi i blau el dia.

PATI DELS CONVALESCENTS
A L'HOSPITAL DE LA SANTA CREU

Pati clos d'hospital amb les arcades
que volten el vell pou, i la figura
de Sant Pau, les parets emblanquinades
i la sentor dels mals i la vellura.
Per mig les galeries
s'entrelluquen les parres verdeloses.
S'alça la torre del rellotge en l'aire
que mou les campanetes: compta els dies
de dolor i cansament
dels qui no poden esperar-ne gaire
d'aquesta vida que se'ls va fonent.

La calma és fosa amb la remor del preg
de les velles malaltes
que barbotegen, entre plany i ofeg,
el llarg rosari de les seves faltes.
En l'aire, poc a poc
s'adorm la tarda com un plany i finen
les pregàries. S'encén i bleixa el foc
en l'ànima poruga de les velles
que vers la mort s'inclinen

com si la tremolor de les estrelles
pogués fondre la vida en l'or del cel
on han de fer estada
devora d'Eva i de son fill Abel.

Al bell cim de la torra, obrint els braços
una Verge somriu i dolça mira,
amb ulls immòbils, com s'acluquen laços
els ulls de una velleta que sospira
retuda en sa cadira.

Com si tingués l'albir del moviment
la Verge fa com si renyés al vent
que aixecava la gira
de la vella malalta que es dormia
i amb el sòn se distreia el mal turment
i de seguir com cal la lletania.

Vell pati d'hospital. La llum hi fila
la serenor que amoixa el dolor viu.
Un ocell hi refila
com en l'arbreda verda vora el riu.
Una campana dringa en el blaviç
espai de cel que envolta
el clos del pati i cau en l'aire llis,
veu trèmola que afina
com si una mica de dolor morís
en una llenca fosa de boirina.

Setembre 1914

EL VESPRE A SAN GERVASI

Arriba l' hora rosa de la tarda
quan el cel pàl·lid esdevé una mica
boirinós i una llenca vermello
retalla l'escors gris de les muntanyes
de Vallvidrera i de Sant Pere Màrtir.
Llavores San Gervasi, de una lenta
blancia s'omple com d'un aire trèmol,
amb flaires vagues i les transparències
que romanien en el cel, en caure
l'ombra primera sobre el tou de l'herba
de un jardí.

Quan s'atansa el vespre,
arreu del barri es sent com la llunyivola
remor de una música que s'apaga.

Com un infant espera Sant Gervasi
l' hora del vespre que la llum afina
i amaga les lletjors en la penombra:
els vius colors de les fatxadades noves,
les branques mal nascudes i les febles
veus de un piano malanat de cordes.

S'assemblen les parets de cada casa
totes iguals, de una color confosa,

i l'alegre blancor de les torratxes,
en l'aire blau immòbils i petites,
sembla que hi siguin perquè els ulls no vegin
la coloraina torbadora i crua
dels murs: grisa, blauenca, vermellova.
En el bell cim, els colomars que s'alcen
aire amunt, entrellat de fusta i canyes,
l'esguard reposen en la calma i veuen
venir de lluny el vespre que s'atansa
sobre el clos de carrers de Sant Gervasi.

Mig ofegat per l'aire plàcid, sona
l'esquellinc de un rellotge. Les campanes
tranquil·les de un convent desperten l'hora
que era adormida, des ahir, de l'àngelus.
Tot l'aire se'n remou, i entorn escampa
lentament el ressò que va esvanint-se,
com l'or vell de la llum de cada tarda,
rera el vol reposat de unes colomes.

La penombra es fa endins per les desertes
vies polsoses amb les cases baixes.
Les acàcies i els plàtans se remouen
de l'halè d'aire tebi que els hi arriba,
i les magnòlies una flaira densa
difonen en el vespre. De les branques
plenes de fulles se desprèn una ombra,
als lents col·loquis de l'amor propícia
i a les converses fàcils i monòtones.

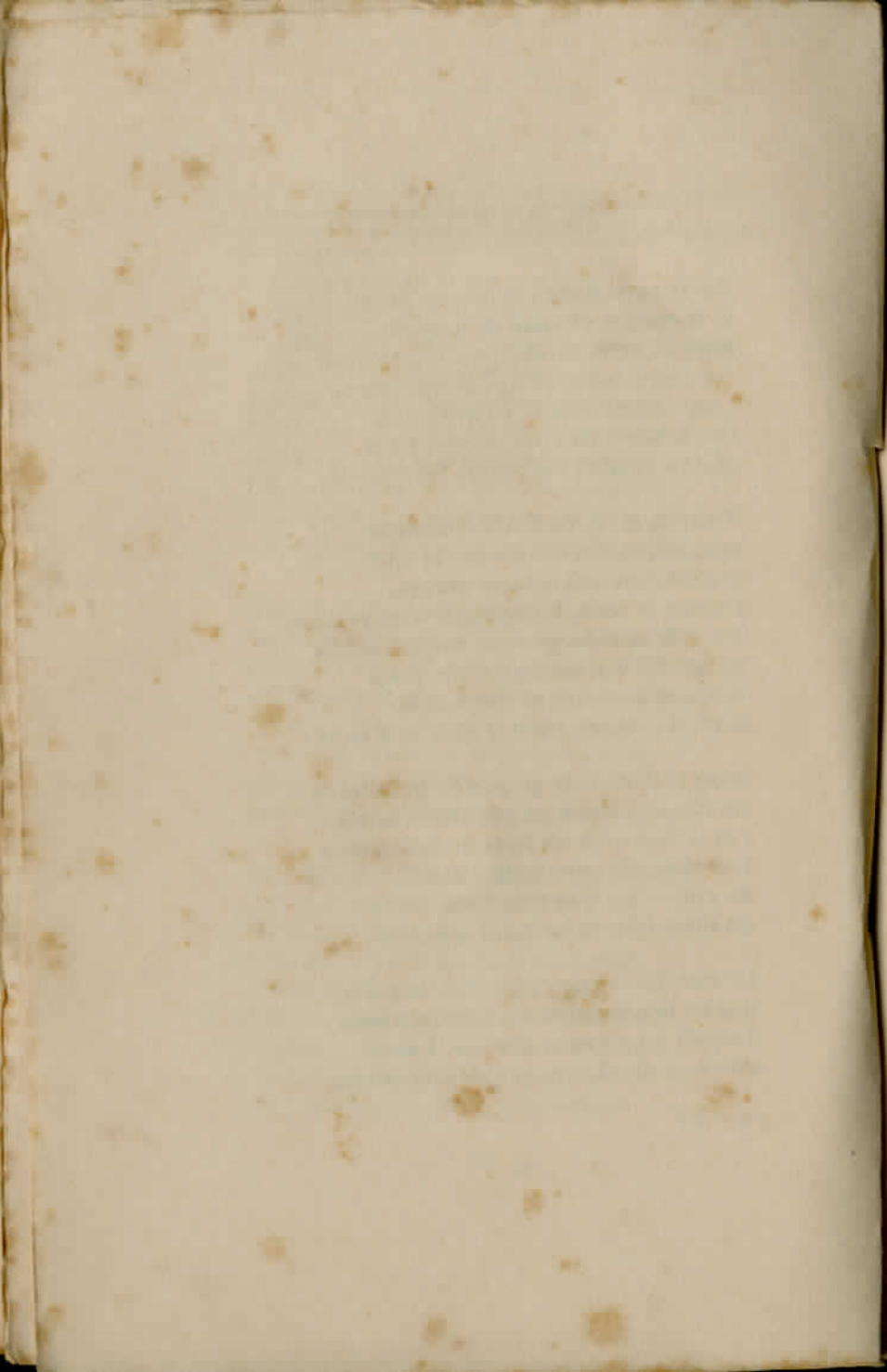
Per la porta oberta el dins se lluca:
el menjador, la taula de noguera
amb un gerro damunt, on hi ressequen
les quatre fulles de una planta minça,
i cap al fons el jardinet que tanca
dos llorers-bola i tres acàcies joves
que en l'oratjol del vespre bla reposen.

Tremola la claror de una llanterna
encesa abans de l'hora per la viva
inquietut de una servent poruga.
Davant la porta, balancins que es gronxen.
Un vell, en mànegues de camisa, ajunta
entorn del cap els braços i la dolça
formigor de la són el suspendria
si no el cridessin, que el sopà és a taula.

Sona el lladruc de un goç. Li guspiregen
els ulls de vidre a un gat blanc: miola
i es refrega amb els peus de la mestreça.
Una donzella enriallada enlaira
un gras infant que rebequeja i besa
un sacsó tebi de les carns molçudes.

La pau del vespre es fon amb la rialla
que en la penombra del carrer tremola.
Toquen les set en el convent. I tímid
s'obre en el cel el parpre de una estrella.

Agost 1916

VALLCARCA

Nascuda com un brot de la muntanya,
amb tímida creixença vas cobrint
la terra,—ara una casa i ara vint,—
amb la llestesa de un filat d'aranya.
Els que eren arbres i comes i turons
ara devenen cases i torretes,
amb uns jardins petits sota els balcons,
entre les costes dels carrers, estretes.

Parets verdes, parets grises i blanques,
estimades del sol i els ventijols;
arbres minços darrera de les tanques
baixes dels corriols;
soletat de les vies costerudes
en forta devallada,
amb olors foses: tarongers i rudes.

A cada cantonada
un fanaló de ferro retorçat
que tremola les nits que no fa lluna,
quan debatega el vent;

la calma que les hores desengruna
com la cals blanca en les parets; esclat
de llum quieta dins de l'aire lent.

Carrers que pugen costa amunt, carrers
d'esquena al vent, per fer-hi un bon racés;
cases velles i brutes; cases noves
amb corrals de gallines,
i uns testos blaus en els recons balders
amb unes clavellines,
damunt de la barana, vora els coves
a on la roba neta encara espera
el sol feiner i tranquil que fa els dissabtes.
I les passes de un vell de veu roncera
que truca a cada porta pels recaptés.

Així se va filant la teva vida,
brot de muntanya que has vençut als pins,
Vallcarca recollida,
com un manat de terra i romanins,
i cada dia en caure les llums foses
del cel en la sorrera dels jardins,
en l'aire dolç del no fer res reposes.

A SARRIÀ

Sarrià, qui et coneixia,
ara diu: no és el mateix,
que mudes de fesomia
com la verdor de un esqueix.

Poc a poc se va fonent
com un clap de nuvolada.
En el teu canviament
ta bellesa on és anada?

Què s'és fet d'aquells carrers
de color de terra clara,
amb els sorolls matiners
que un tel de boirina amara?

I què s'és fet de les velles
puntaires que a sol ixent
se cansaven les parpelles
amb fils d'or i fils d'argent?

No més queda la remor
fosca de una ferreria
i al teu voltant la verdor
que de sol s'alluentia.

I cases, torres, torretes,
oh, barreja dels estils.
Oh, quin enyor de les netes
petites cases humils!

Baranes de pedra blanca;
torratxes amb colomars;
goig de fruita en una tanca,
claror d'arbres pels llindars;

silenci dels carrerons
polsosos sota el cel blau,
i a cada passa la pau
envellida en els recons:

són la mica de la tendra
bellesa que es va fonent;
¿per què te la deixes pendre
pel temps nou que ve rabent?

Sarrià, qui et trobaria
com fores tranquil abans,
amb posat de vella pia
que junta les dues mans?

Si canvies, tens encara
una mica de remor
que ve d'ahí i que s'ampara
en un racés de vellor.

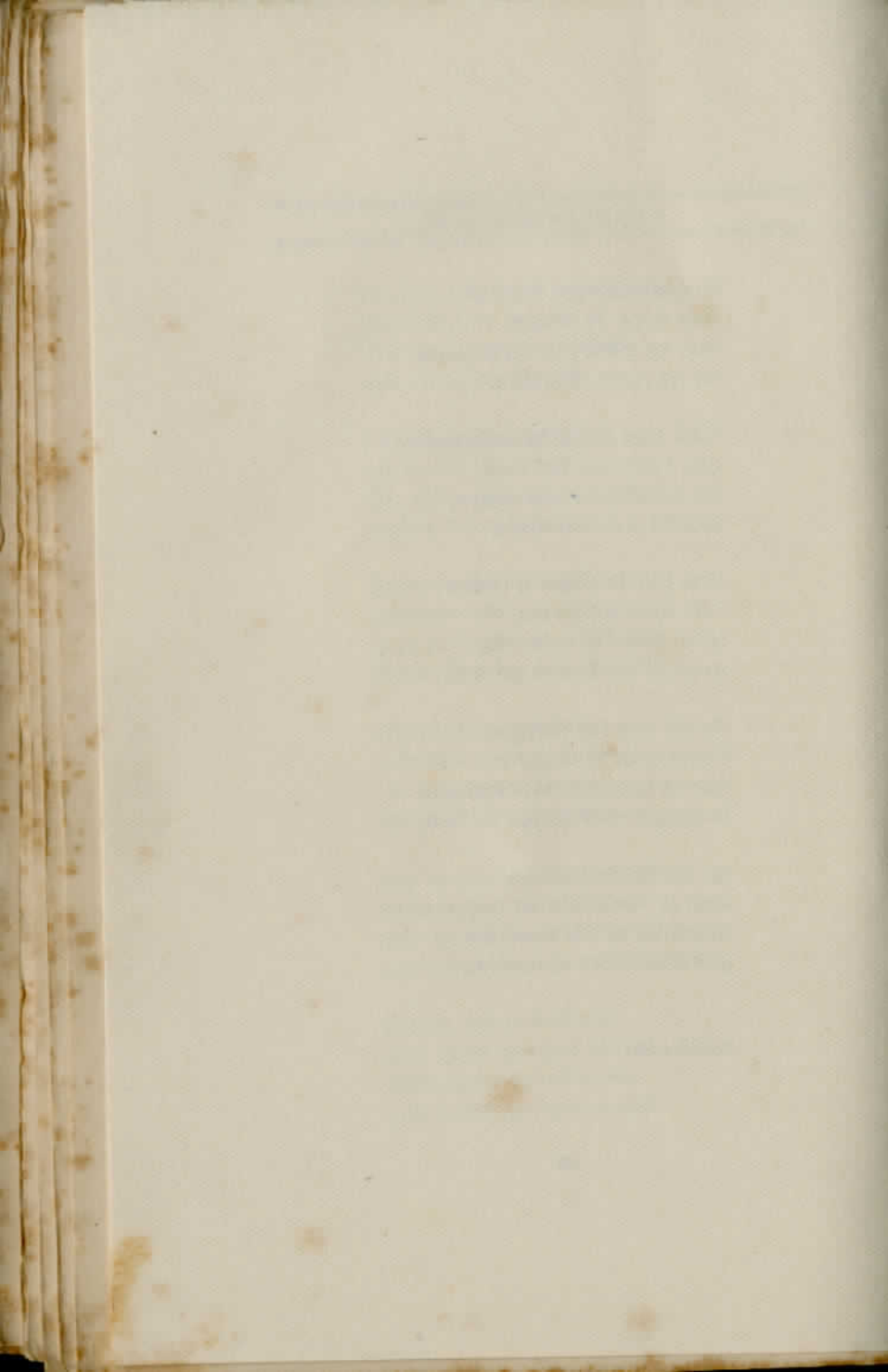
Com tens la verda muntanya
que t'arrecera del vent,
ets sonor com una canya,
propici a l'acolliment,

i ets ple de fresca a l'estiu
i de solei a l'hivern,
igual quan la cuca viu,
quan el fret fa son govern.

Sarrià que tan defuges
l'estreta de la ciutat
que et cobeja com les pluges
la grogor dels camps de blat,

no mudis de fesomia
com la verdor de un esqueix;
pugui dir qui et coneixia
que li sembles el mateix.

Setembre 1914

LA BARCELONETA

1 — Entre la mar i el port, entre l'ona verdosa de la platja i la pedra dels molls, com la filosa que gira sota els dits de una vella arrupida, s'allarga poc a poc la llenca de sa vida. Per sobre l'entrellat de les veles i els pals que han torçat les calitges i les hores bojals sentia com les boires o la neta llum blava de l'hivern l'enfortia, com l'estiu la cremava i a cada any devenia més colrada i més bruna sota el pes de les hores que cauen una a una.

Esquerpa i recollida, és un poble girat de cara a la creixença lenta de la ciutat. Nascut arran de l'aigua, en la platja sorrera, a l'altra banda llisa del port, el temps espera, com una vila calma que sembla miri el món quan guaita la columna del monument a Colom.

2 — Sembla que fos pastada lentament de la llum, de la sorra i dels vents, de l'aigua i la farum de les velles barcaces que la calma ensopeix

quan lligades reposen, el ventre sense peix,
i les veles caigudes. Cada carrer neixia
de una barraca fosca que un'altra ja en tenia
al bell costat, i en pedres cada fusta es tornava
i es feia així la vila damunt la sorra brava.

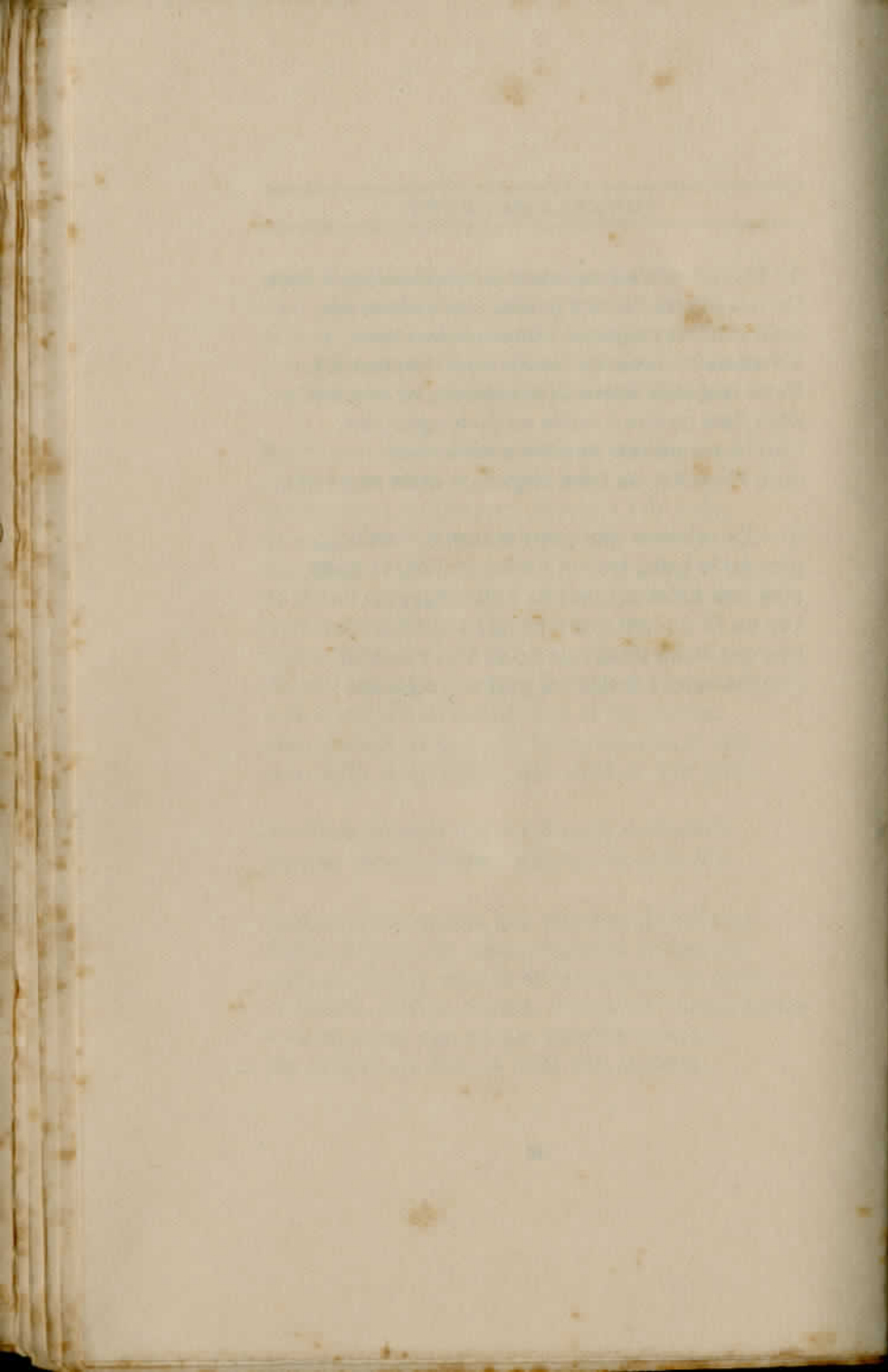
Ratlla trencada i dura de terrats que l'onatge
darrera seu oculten. És pels ulls una imatge
de vaixells i de barques, de veles i de pals,
de magatzems enormes i de petits sorrals,
de cistelles rodones de peix viu que es belluga,
de flaires de marisc en l'ormeig que s'aixuga,
de finestres obertes i robes virolades
i gent de mar que fa l'olor de les onades.
És pels ulls una imatge que crida a la quimera,
a la frisança tímida que dins el cor espera;
amb el desig la crida de les terres que hi han
més enllà, port enfora, més enllà la mar gran.

3—Vora la sorra blana i el port, sa fesomia
de olor coent i pedra s'enfosqueix cada dia.

Cases baixes, carrers que atansen els balcons.
Fortor de peix, de veles plegades, de taulons
amb verdet i la mescla de les colors més fortes
—el verd, el blau, el groc, el vermell—en les portes
i en les robes que penjen posades a secar.
En colors i en olors la llum tota es desfà.

4—Els carrers s'arregleren amb la blavò en el fons.
Carrers oberts, carrers iguals, carrers bessons,
amb cortines caigudes i finestres badades,
veient-se les arcoves humils emblanquinades.
Entre mig dels ferros dels balcons, les caçoles
amb flors molles i ocells en justes gavioles.
I porticons pintats de viva color verda
amb l'humitat de l'aire beguda a cada esquerra.

5— La salabor que envolta tota la barriada,
pica en la gola, fent-se narius endins, se bada
com una flaira oculta i en l'aire regalima
i és un fil de fum que s'envola i aprima
i és una boira clara que no es veu i se sent
i en les veles i fustes del port se va fonent.

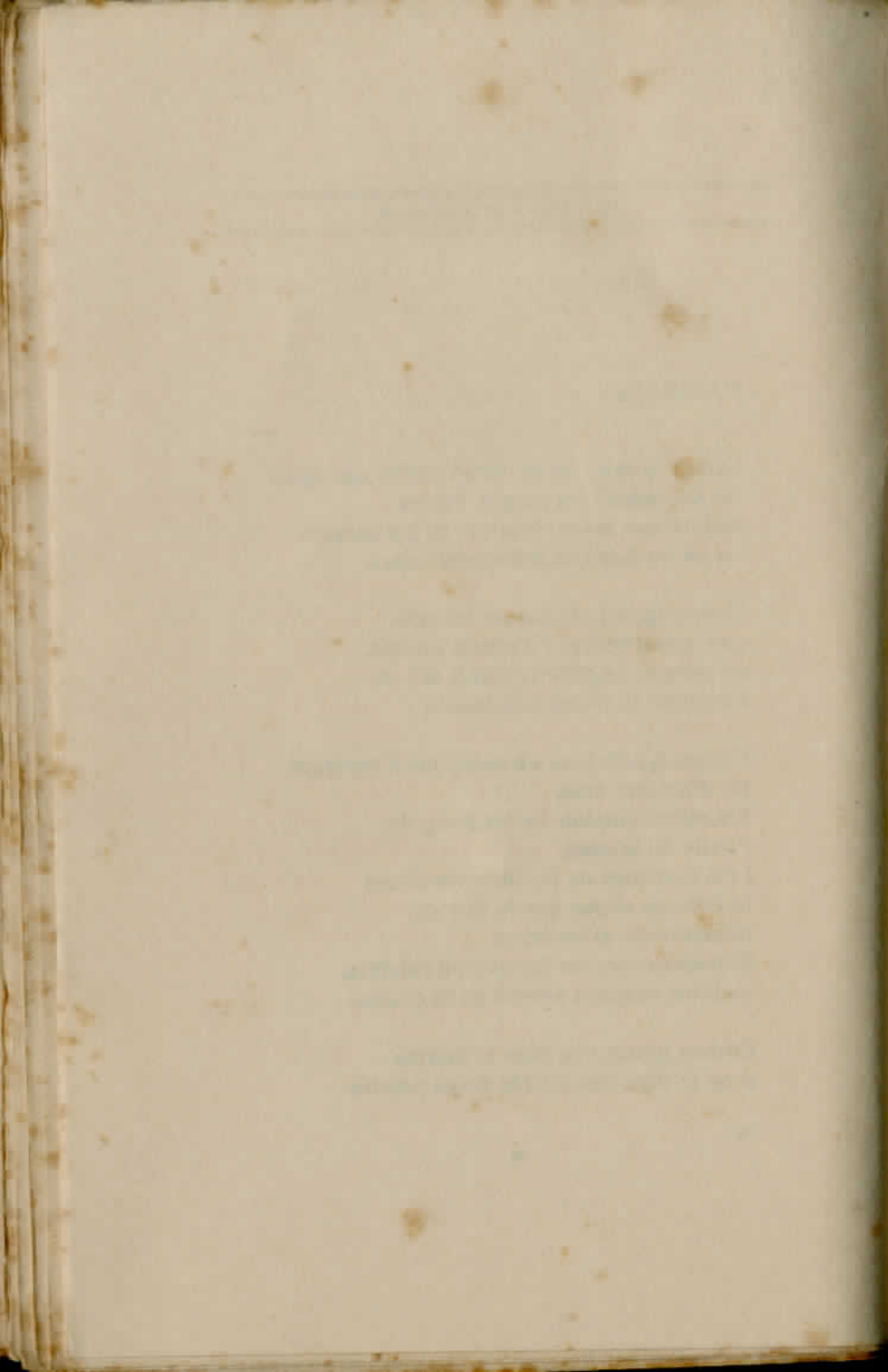
BARRIADES

Carrers iguals, de un blanc confós que feren
les soleiades i les pluges. Places
amples que res no han vist ni res esperen
i a on les hores hi rellisquen lasses.

Carrers iguals, d'obscura fesomia,
amb cases baixes i d'estrets portals,
on sempre és grisa la claror del dia
i somorta la flama dels fanals.

Carrers iguals com un camp llis d'espigues
un dia sense vent.
Els vidres entelats de les botigues
i l'aire de la gent,
i els porticons de les finestres closes
hi deturen el pas que fa la vida,
talment com si les coses
dormissin vora un foc que no rondina,
amb les guspies mortes en la cendra.

Carrers iguals que filen la boirina
a on la llum del sol s'hi deixa pendre.

PELS VOLTS DE SANTA MADRONA

Sembla que una boira densa s'esfonsi en el carrer.
El sol és entelat i força ja no té
per esvair les ombres vora les cantonades
i el baf de les dormides en les cambres tancades.
En ser de dia, l'aire hi és més trist que de nit.
Sota la llum s'hi ofega com un plor dins del pit.
Darrera les finestres sembla talment que hi ha,
vella fruita macada, la vida que es desfà.

Cortines brutes, portes mig closes, i cançons
que vacil·len i finen en interjeccions.
Tavernes fondes amb les taules sota el llum.
Sonen les veus confoses amb els alens i el fum.
Botigues de drapaires amb ferros, llits i robes
i ampolles, terenyines i draps a dins dels coves.
Se barreja la calda de l'aire reclosit
amb una fortor d'oli i bacallà fregit.

Les dones amb els ulls vermells de maldormir
arroceguen les cames amb un lleu tremoli
de les espatlles nûes sota la roba prima.

Van en cerca de l'aigua de foc que les anima
i dins de les tavernes, entorn de cada taula
és de fum la rialla i un crit cada paraula,
com si una onada lenta, feixuga, les omplís
en la monotonia de cada dia llis.

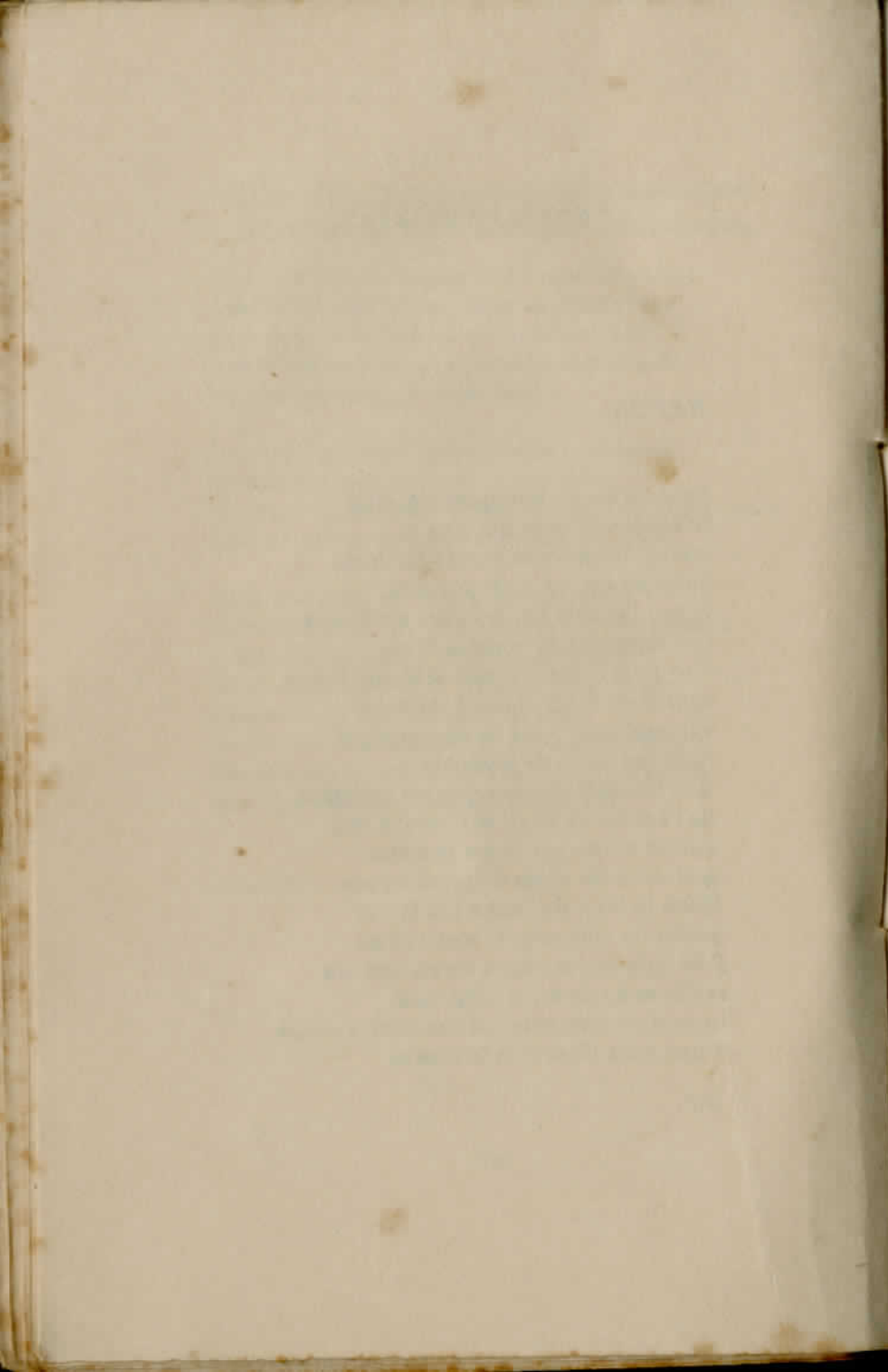
I passen pel carrer homes foscos que tenen
la cara tota negra de pols, i mariners,
homes de molt lluny, homes que se'n van i no venen
mai més, i que arriben fent soroll de diners.

Un piano estrident toca a la cantonada.
Remor de crits darrera de una porta que es bada
i, després, un silenci buniós que remuga.
En la carn morta hi fa cada dia una arruga.
I relisca la vida. Una taca de sang
de tant en tant nascuda de la pols i del fang.
Després torna com sempre la calma pel carrer
que lliga cada nit amb el dia que ve.

REPÒS

De mati en les fàbriques comença
la bunior de cada dia, fins
que en tocar dotze hores una densa
boira pesada se desfà per dins
el cap de cada hu, per vora els braços
que reprenien la mateixa feina.
Van pels carrers corrúes d'homes lassos
com si sentissin el soroll de l'eina
i el rondineig toçut de les corretges
filant les hores de monotonia.
Ara, en sortí al carrer, per les escletxes
de l'ànima els hi ve la llum del dia,
i alcen el cap per veure la claror
que entre les vores de paret reposa.
Entre la llum de l'aua i la foscor
senten la vida com la tenen closa.
I és entremig les dues vores, que ara
a l'hora de dinar, la vida lenta,
com el cel blau entre els dos murs, s'aclara
i una mica d'amor la fa roenta.

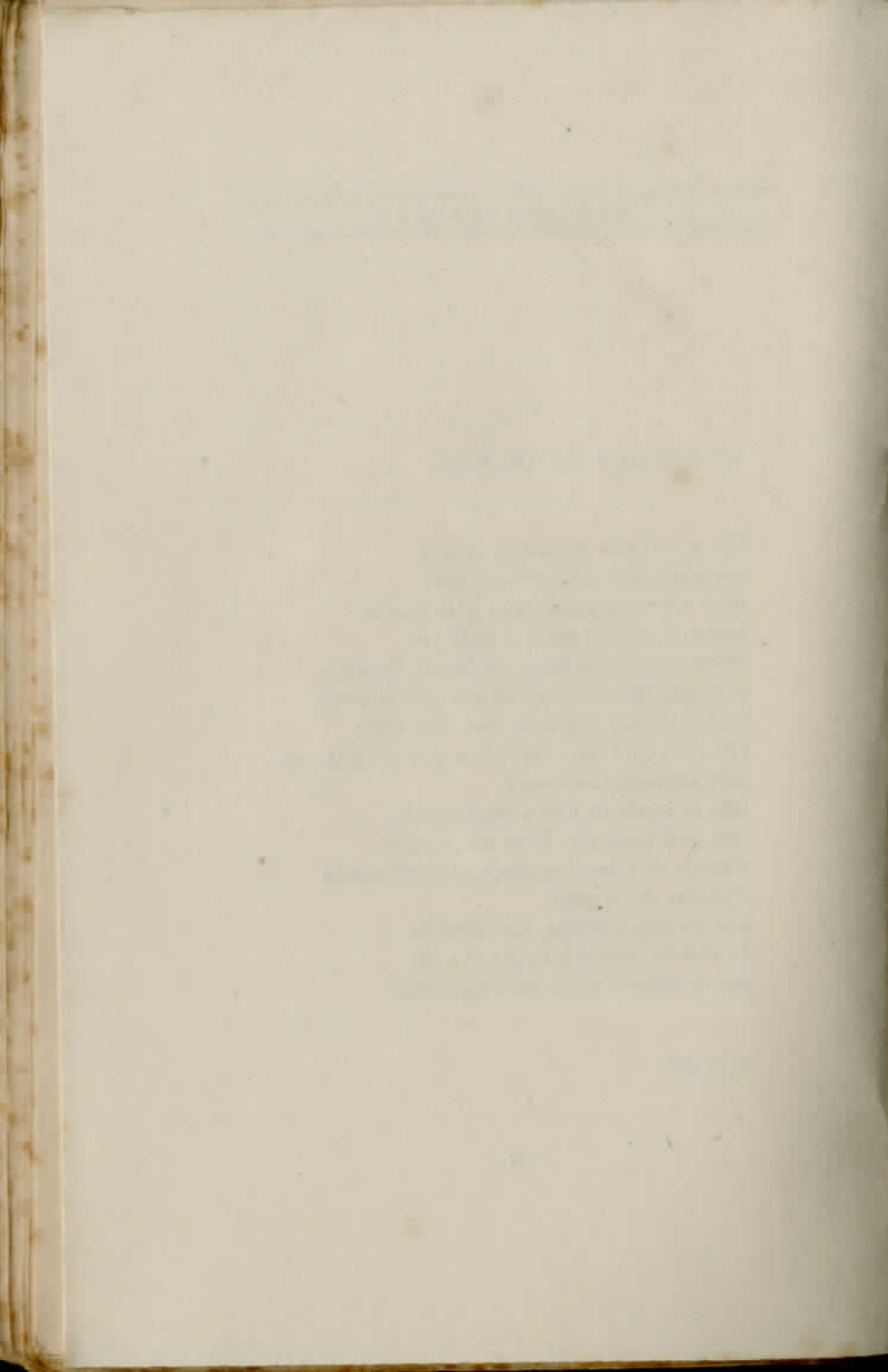
1917

UNA PLAÇA DE GRÀCIA

Plaça voltada de parets iguals
emmorenides sota del cel gris,
amb arbres minços vora dels fanals
i amb un balcó petit a cada pis.
Passa una dona amb un cistell. Després
uns infants bruts i cridaners que juguen
a la ratlleta i que se'n van. Res més;
i el vent que mou les robes que s'eixuguen
pels balcons. La remor
tota la tarda és lenta, continguda,
fins que vespreja. Rera un porticó
s'encén el llum. La plaça que era muda
s'anima de la gent
que va cap a sopar. La barriada
se sorolla una mica sota el vent
per dormir-se aviat més reposada.

Gener 1915

EL DIUMENGE A MONTJUIC

Cel clar de dia tardoral i pols
que mou la gent frissosa, en caminar
pels camins i revolts
de la muntanya oberta vora el pla;
banda de mar, com una roca viva
i de cara a la terra d'un verd tendre,
suau i esquerpa, acollidora, esquivada,
amb tous d'herba i amb caires vius de cendra.
És Montjuic una muntanya humil,
que veia créixer la ciutat devora,
cada carrer de cases, a dret fil,
empenyent cap enfora
uns horts iguals als horts que s'arregleren
i arrapen com cargols al seu pendiç:
en el mateix lloc on eren
ara hi han cases de un color tot llis.

En corrúa la gent avui camina
muntanya amunt amb el cistell a coll.
Ni un esquinç de boirina
des de Sant Pere Màrtir fins al Moll.

Cel clar, cel sense fum, cel de diumenge
de blavor repartida com un tel.
Un infant rós se menja,
tot llepant-la, una llesca de pa amb mel.
Noies que duen en els pentinats
lluenter de pomades, i que es giren
si els fadrins se les miren,
somrient amb els ulls mig aclucats.

Sonen musiques estridents i dolces
perquè la tarda del diumenge és feta
a Montjuic, per ballar
en un clos, que el piano de maneta
fa que es giri l'engúnia del demà.

Alegres esbufecs de les pujades,
cridòria i corregudes,
xiscles i saltirons de les mainades.
Cançons a mitja veu, amb les tonades
vulgars i sapigudes,
com un coet s'escampen i esvaneixen
mentre la bóta de vi negre passa
de la mà a l'altra mà dels que segueixen
amb una joia embafadora i grassa.

Halena fort el pit de la gentada:
ara la vida sembla un viu clavell,
badada en mig la posta il·luminada
de llenques vermelloses i d'or vell.

En un camí, dos que festegen. Ella
amb les galtes talment com dues flames,
i ell prenent-la per sota de l'aixella
quan el decliu fa tremolar les cames;
de pedra en pedra baixen cap avall,
de tant en tant reposen: ell la mira
fitament, un rogall
en la veu i en els ulls una guspira.

I canten uns bailets una cançó
seguint per la tonada, la música
de un piano, remor
confosa que es fa lluny de mica en mica.

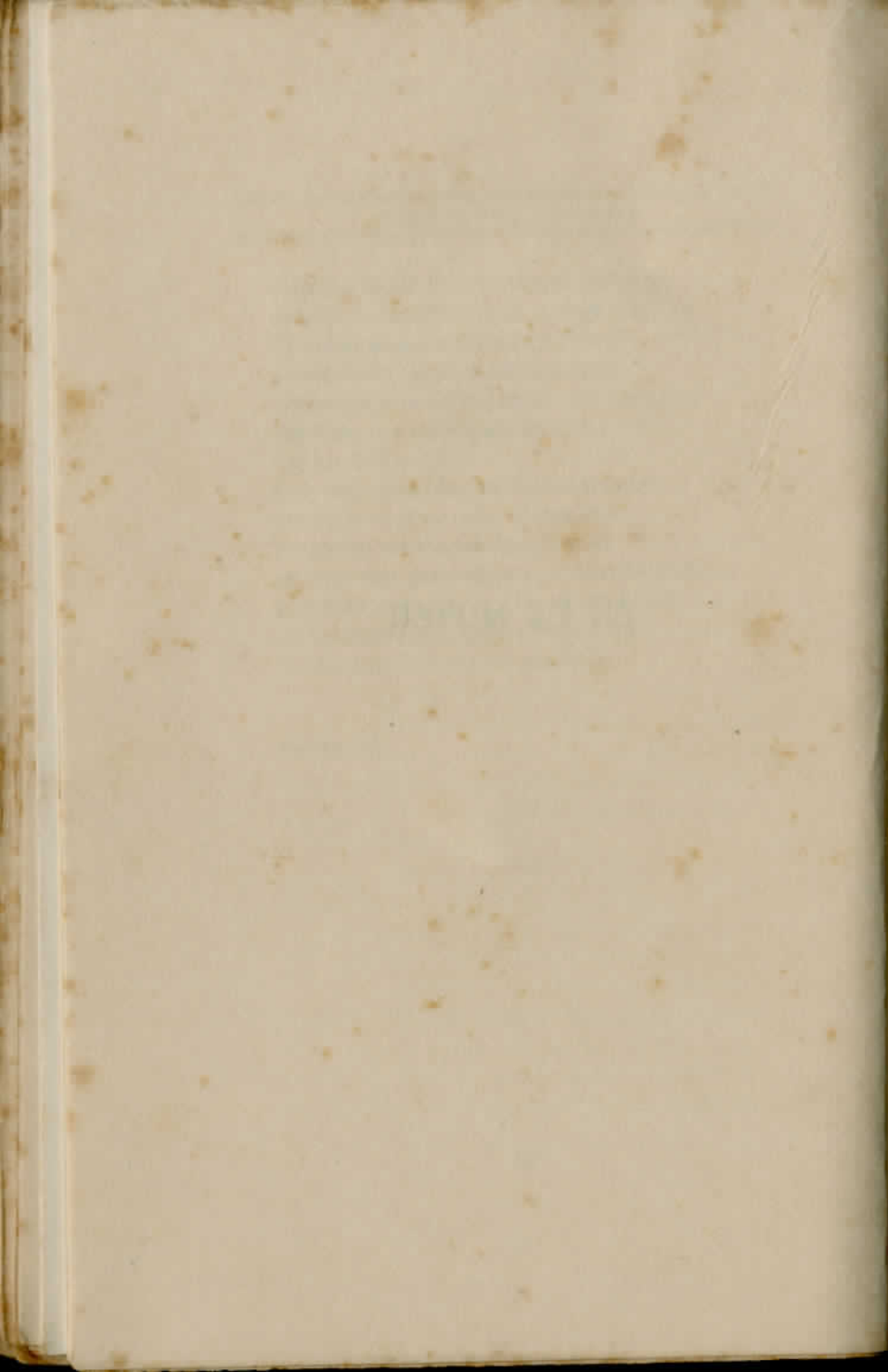
Uns vells se miren amb enveja el ball
de un clos de canyes i de fullaraca.
El temps passat els raca
ara que en un dir Jesús o en un badall
la mort se'ls pot endur.

El cel se fa més pà'l·lid. La sirena
de un vaixell negre xiula allà, en el Port,
en l'aigua grisa com un peix tot nu.
Darrera la ciutat, per la carena
llunyana, devé l'aire bla i somort.
La gent retorna a la ciutat: devalla
per la mateixa via que seguí;
va endavant la canalla
per córrer pel camí.

S'encén el cel de una claror vermella
darrera la muntanya on mor el dia.
El ventijol mormura a cau d'orella
gronxant la joia i la melanconia.
Arreu els llums s'encenen com espurnes
ara l'un, ara l'altre, en les cofurnes
del barri atapaït.
Pels viarany obscur i les baixades
venen les colles com adalerades
abans no sia massa fosc. La nit
és com una veu prima que ara els crida.
L'ombra es fa densa i en un fosc recó
de la muntanya, sona ensoporida
la veu trencada de un acordeó.

Octubre 1915

EN EL MUSEU

*A UNA CÒPIA DEL DAVID
DE DONATELLO*

Diuen que ets el mateix que somriu a Florència
perquè duus una poma a la mà i una espasa,
però, a on rau l'encis d'aquella adolescència
que tremola en la pell com el foc de una brasa?

Bronzo nou, ets per l'altre com un germà petit.
Teniu com els germans una semblança fosa.
Com fa un cel blau de dia i un cel blau a la nit,
tu no tens en el front la estrella lluminosa.

A UNA ESTÀTUA ANTIGA

Encara sembla que el teu pit respira
i d'un pas lent i mesurat avences,
amb una roba de plaent flonjura.
Dónes repòs a l'aire que en tu mira
totes les forces naturals, immenses,
fent-se tranquil·les en la pedra dura.

DE UN CAP DE MARBRE

Pel marbre pàl·lid de la testa grega
la llum hi juga amb un reflex que es perd.
És com el bri més doble de la sega
per l'arqueòleg que l'ha descobert.

Somriu per sota el caire
del naç escantellat i enyora l'aire
del dia que el trobaren sota terra,
vora de un arbre de fullatge verd,
entremig de un vell plinte i de una gerra.

Somriu en l'ampla volta del Museu
i ningú dels qui el miren ara hi veu
la petja clara de un passat albir.

Evoca el dia en que l'aire lleu
el goig li retornava del respir.

A UNA ÀMFORA

Oh l'àmfora vermella:
per sota el clos de vidre que et cobreix,
la llum hi cerca en el teu fang la línia
del flanc de la donzella
que et duia vora el riu o fins la cinia,
i de trobar-te sola no et coneix.

A UNA LLÀNTIA

Làmpara feta de la terracuita,
de fa segles que l'oli et té en oblid.
T'omplen ara les ombres de la nit
que abans tu feies esvanir-se en fuga.

A UNA CARROÇA

Carroça que la pompa sorollosa
duies els dies de remors i festes
pels vells carrers de la ciutat calmosa.
Com s'inclinaven devant teu les testes!
Els ulls anaven per on tu seguies,
que els vells sota l'escalf de la perruca
i els fadrins joves de les ferreries
l'amor sentien com la llum que es lluca
trèmola i balba. I un mateix turment
a tots s'endua en l'amorós corrent.

La dama que tu duies reposada
sobre els coixins de vellut blau, on és?
De nit la fusta es plany, de tan corcada
i em donaria, si jo hi fos, resposta:
—L'encís que passa ja no torna més,
i la bellesa que es marci a la posta
és un record, a l'endemà, no més.

*DE UNA DRAPERIA DE SEDA,
EN UNA VITRINA*

Aquesta fina roba de seda ramejada
que dorm en la vitrina del Museu reposat,
en altre lloc ben lluny d'aquí jo l'he trobada:
cobria la nuesa vivent en un retrat.

Era una fembra róssa de blanca pell daurada,
les dues sines trèmoleles de l'aire del respir.
Son esguard se distreia en l'arbreda llunyana.
Li somreia la boca, segura de l'albir.

En la penombra espessa d'aquest dia tan gris
ja la color vermella no és la sang de una rosa,
com era en el retrat, sobre l'evori llis
del braç i de la nua gorja on la llum reposa.

En la llum indecisa, sota el vidre, un moment
semblava que es refeia la seda flonja i muda,
i del respir d'abans prenia el moviment
com si tornés la gràcia que era desvanescuda.

INDEX

GIRONA. Abril 1916.

<i>Evocació . . . . .</i>	9
<i>Plany romàntic a la Girona vella . . . . .</i>	11
<i>Carrers vells . . . . .</i>	15
<i>Girona en la nit . . . . .</i>	19
<i>El repòs de la Devesa . . . . .</i>	21
<i>A Girona . . . . .</i>	23

TARRAGONA. Juliol 1914.

<i>Tarragona pel viatger. . . . .</i>	29
<i>Comiat a Tarragona . . . . .</i>	33
<i>Constantí . . . . .</i>	37
<i>Tamarit . . . . .</i>	39
<i>Poblet en la posta . . . . .</i>	41
<i>Poblet en les ombres . . . . .</i>	43
<i>Migdiada a la Plaça de Santes Creus . . . . .</i>	45
<i>Vora la tomba dels Scipions . . . . .</i>	47

BARCELONA. 1914-1915.

<i>Santa Maria del Mar . . . . .</i>	51
<i>Pedralbes. La tomba de Na Elisenda . . . . .</i>	53
<i>Pati dels convalescents a l'Hospital de la Sta. Creu . . . . .</i>	55
<i>El vespre a Sant Gervasi . . . . .</i>	57
<i>Vallcarca. . . . .</i>	61
<i>A Sarrià . . . . .</i>	63
<i>La Barceloneta . . . . .</i>	67
<i>Barriades . . . . .</i>	71
<i>Pels volts de Santa Madrona . . . . .</i>	73
<i>Repòs . . . . .</i>	75
<i>Una plaça de Gràcia . . . . .</i>	77
<i>El diumenge a Montjuïc . . . . .</i>	79

EN EL MUSEU.

<i>A una còpia del David de Donatello. — A una es-</i> <i>tàtua antiga . . . . .</i>	85
<i>De un cap de marbre . . . . .</i>	86
<i>A una àmfora. — A una llàntia . . . . .</i>	87
<i>A una carroça . . . . .</i>	88
<i>De una draperia de seda en una vitrina . . . . .</i>	80

AQUEST LLIBRE DE N'ALEXANDRE PLANA,
DINOU DE LES PUBLICACIONS DE
« LA REVISTA » FOU ACABAT DE
ESTAMPAR EN LA IMPREMTA
« LA NOOGRÁFICA » EL
DIA QUINZE DE
AGOST DEL
MCMXVIII

18.11879
PUBLICACIONS DE « LA REVISTA »

N.º 19

2'50 PESSETES